

WYROK SĄDU (ósma izba)

z dnia 12 maja 2011 r.*

W sprawach połączonych T-267/08 i T-279/08

Region Nord-Pas-de-Calais (Francja), reprezentowany przez M. Cliquennois oraz F. Cavedona, adwokatów,

strona skarżąca w sprawie T-267/08,

Communauté d'agglomération du Douaisis (Francja), reprezentowana przez M.Y. Benjamina oraz D. Rombiego, adwokatów,

strona skarżąca w sprawie T-279/08,

przeciwko

Komisji Europejskiej, reprezentowanej przez C. Giolita oraz B. Stromsky'ego, działających w charakterze pełnomocników,

strona pozwana,

* Język postępowania: francuski.

mającej za przedmiot początkowo żądanie stwierdzenia nieważności decyzji Komisji C (2008) 1 089 wersja ostateczna z dnia 2 kwietnia 2008 r. w sprawie pomocy państwa C 38/2007 (ex NN 45/2007) przyznanej przez Francję na rzecz Arbel Fauvet Rail SA, a następnie żądanie stwierdzenia nieważności decyzji Komisji C(2010) 4112 wersja ostateczna z dnia 23 czerwca 2010 r. w sprawie pomocy państwa C 38/2007 (ex NN 45/2007) przyznanej przez Francję na rzecz Arbel Fauvet Rail,

SĄD (ósma izba),

w składzie: L. Truchot (sprawozdawca), prezes, M.E. Martins Ribeiro i H. Kanninen, sędziowie,

sekretarz: C. Kristensen, administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 11 listopada 2010 r.,

wydaje następujący

Wyrok

Okoliczności faktyczne leżące u podstaw sporów

- ¹ Arbel Fauvet Rail (zwany dalej „AFR”) jest producentem przemysłowego taboru kolejowego z siedzibą w Douai we Francji.

- 2 W dniu 4 lipca 2005 r. przedsiębiorstwo to otrzymało od regionu Nord-Pas-de Calais (zwanego dalej „regionem NPDC”) oraz od Communauté d’agglomération du Douaisis (związku aglomeracyjnego obszaru Douai, zwanego dalej „CAD”) dwie zaliczki w wysokości 1 mln EUR każda, oprocentowane według stopy 4,08% w stosunku rocznym, które miały zostać spłacone w ciągu 3 lat, w ratach płatnych co pół roku, poczynając od dnia 1 stycznia 2006 r.
- 3 Po otrzymaniu skargi Komisja Wspólnot Europejskich zwróciła się do władz francuskich z prośbą o przekazanie informacji dotyczących tych środków. Władze francuskie odpowiedziały pismami odpowiednio z dnia 27 kwietnia i 24 października 2006 r., 30 stycznia i 6 czerwca 2007 r.
- 4 Pismem z dnia 12 września 2007 r. Komisja powiadomiła Republikę Francuską o swej decyzji o wszczęciu formalnego postępowania wyjaśniającego przewidzianego w art. 88 ust. 2 WE (zwaną dalej „decyzją o wszczęciu postępowania”).
- 5 Decyzja Komisji o wszczęciu postępowania została opublikowana w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej* z dnia 24 października 2007 r. (Dz.U. C 249, s. 17). Komisja wezwała zainteresowane podmioty do zgłoszenia uwag w przedmiocie środków rozpatrywanych w niniejszym postępowaniu.
- 6 Komisja otrzymała uwagi od władz francuskich w pismach z dnia 12 października oraz z 18 i 19 grudnia 2007 r. Nie otrzymała uwag innych zainteresowanych podmiotów.
- 7 Decyzją C (2008) 1 089 wersja ostateczna z dnia 2 kwietnia 2008 r. w sprawie pomocy państwa C 38/2007 (ex NN 45/2007) przyznanej przez Francję na rzecz AFR (Dz.U. L 238, s. 27, zwaną dalej „decyzją pierwotną”) Komisja uznała, że zaliczki przyznane przez region NPDC oraz CAD stanowią pomoc państwa. Odnośnie do pożyczki przyznanej przedsiębiorstwu przeżywającemu trudności, której zwrot nie został zabezpieczony żadnymi gwarancjami, Komisja uznała, że wysokość tej pomocy jest

równa różnicy pomiędzy faktycznie przyjętą stopą procentową a stopą procentową, jaką przedsiębiorstwo będące beneficjentem mogłoby uzyskać dla takiej samej pożyczki na rynku prywatnym.

- 8 Komisja stwierdziła, że pomoc państwa przyznana przez Republikę Francuską na rzecz AFR jest niezgodna ze wspólnym rynkiem. W związku z tym nakazała Republice Francuskiej odzyskanie tej pomocy wraz odsetkami od jej beneficjenta.

Przebieg postępowania i nowe okoliczności zaistniałe w jego toku

- 9 Pismami złożonymi w sekretariacie Sądu odpowiednio w dniu 11 lipca i 17 lipca 2008 r. region NPDC i CAD wniosły skargi odpowiednio w sprawach T-267/08 i T-279/08, mające początkowo za przedmiot skargę o stwierdzenie nieważności decyzji pierwotnej.
- 10 W replice region NPDC wniósł o połączenie spraw T-267/08 i T-279/08. CAD poparł ten wniosek, a Komisja nie zgłosiła sprzeciwu wobec niego.
- 11 Postanowieniem z dnia 19 lutego 2009 r. prezes szóstej izby Sądu na podstawie art. 50 ust. 1 regulaminu postępowania przed Sądem zarządził połączenie spraw T-267/08 i T-279/08 do łącznego rozpoznania w procedurze ustnej i do wydania wyroku.

- 12 W dniu 23 czerwca 2010 r. Komisja wycofała pierwotną decyzję, oceniając, że w świetle wyroku Sądu z dnia 3 marca 2010 r. w sprawach połączonych T-102/07 i T-120/07 Freistaat Sachsen i in. przeciwko Komisji (Zb.Orz. s. II-585), zwanego dalej „wyrokiem w sprawie Biria”) decyzja ta nie była dostatecznie uzasadniona w odniesieniu do kwestii obliczenia wysokości pomocy.
- 13 Decyzja pierwotna została zastąpiona decyzją Komisji C (2010) 4112 wersja ostateczna z dnia 23 czerwca 2010 r. w sprawie pomocy państwa C 38/2007 (ex NN 45/2007) przyznanej przez Francję na rzecz AFR (zwaną dalej „zaskarżoną decyzją”), w której Komisja, po pierwsze, potwierdziła niezgodność tej pomocy ze wspólnym rynkiem oraz, po drugie, nakazała Republice Francuskiej odzyskanie tej pomocy wraz odsetkami od jej beneficjenta.
- 14 W swoich uwagach przedstawionych w dniu 23 sierpnia 2010 r., po wydaniu zaskarżonej decyzji, region NPDC i CAD wyjaśniły, że pomimo uchylenia pierwotnej decyzji nie zamierzają się wycofać z początkowych żądań zawartych w skargach, oraz wniosły o możliwość dostosowania swoich żądań w taki sposób, aby skargi dotyczyły również zaskarżonej decyzji.
- 15 W dniu 27 września 2010 r. Komisja odpowiedziała na uwagi przedstawione przez skarżących w dniu 23 sierpnia 2010 r. Wycofała swoje żądanie obciążenia strony przegranej kosztami oraz wniosła o to, by każda ze stron pokryła swoje własne koszty.
- 16 Wskutek zmiany składu izb Sądu sędzia sprawozdawca został przydzielony do ósmej izby, której następnie przekazano niniejszą sprawę.

- 17 Na podstawie sprawozdania sędziego sprawozdawcy Sąd (ósma izba) postanowił otworzyć procedurę ustną i w ramach środków organizacji postępowania przewidzianych w art. 64 regulaminu postępowania przed Sądem skierował pytania na piśmie do skarżących i Komisji. Strony odpowiedziały w wyznaczonym terminie.
- 18 Na rozprawie w dniu 11 listopada 2010 r. wysłuchano wystąpień stron i ich odpowiedzi na pytania zadane ustnie przez Sąd.

Żądania stron

- 19 W sprawie T-267/08 region NPDC wnosi do Sądu o:

- stwierdzenie nieważności zaskarżonej decyzji;
- obciążenie Komisji kosztami postępowania.

- 20 W sprawie T-279/08 CAD wnosi do Sądu o:

- stwierdzenie nieważności zaskarżonej decyzji;
- obciążenie Komisji kosztami postępowania.

21 W sprawach połączonych T-267/08 i T-279/08 Komisja wnosi do Sądu o:

- oddalenie skarg jako bezzasadnych;

- obciążenie każdej ze stron własnymi kosztami.

Co do prawa

A – W przedmiocie konsekwencji proceduralnych cofnięcia decyzji pierwotnej i zastąpienia jej zaskarżoną decyzją

- 22 Jak wynika z pkt 12 i 13 powyżej, po wpłynięciu skarg pierwotna decyzja została cofnięta i zastąpiona zaskarżoną decyzją. Skarżące wniosły o możliwość dostosowania swoich żądań w taki sposób, aby ich skargi dotyczyły również stwierdzenia nieważności zaskarżonej decyzji.
- 23 W tym względzie trzeba przypomnieć, że jeżeli w toku postępowania dana decyzja zostaje zastąpiona inną decyzją w tym samym przedmiocie, należy to uważać za nową okoliczność umożliwiającą skarżącemu dostosowanie przedstawionych żądań i zarzutów. Zobowiązanie skarżącego do wniesienia nowej skargi byłoby w istocie sprzeczne z zasadą prawidłowego administrowania wymiarem sprawiedliwości oraz wymogiem skuteczności postępowania. Ponadto niesłuszne byłoby umożliwienie danej instytucji dokonania zmiany w zaskarżonej decyzji lub zastąpienia jej inną decyzją w celu ustosunkowania się do zarzutów podniesionych w skardze na tę decyzję, wniesionej do sądu Unii oraz powoływania się w toku postępowania na decyzję zmieniającą lub zastępującą pierwotnie zaskarżoną decyzję w celu pozbawienia drugiej

strony postępowania możliwości rozszerzenia początkowych żądań i zarzutów na tę późniejszą decyzję lub przedstawienia uzupełniających żądań i zarzutów wobec niej (zob. wyrok Sądu z dnia 12 grudnia 2006 r. w sprawie T-228/02 Organisation des Modjahedines du peuple d'Iran przeciwko Radzie, Zb.Orz. s. II-4665, pkt 28 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 24 W niniejszej sprawie należy zatem, po pierwsze, uznać, że początkowe żądania skarżących zmierzające do stwierdzenia nieważności pierwotnej decyzji stały się bezprzedmiotowe z powodu zastąpienia tej decyzji zaskarżoną decyzją, tak więc należy umorzyć postępowanie w zakresie tych żądań oraz, po drugie, uwzględnić nowe żądania skarżących, o których mowa w pkt 14 powyżej, oraz uznać, że ich skargi zmierzają do stwierdzenia nieważności zaskarżonej decyzji, i pozwolić stronom na ponowne sformułowanie żądań, zarzutów i argumentów w świetle tej nowej okoliczności, co w tym przypadku oznacza przyznanie im prawa do przedstawienia uzupełniających żądań, zarzutów i argumentów.

B – W przedmiocie żądania stwierdzenia nieważności zaskarżonej decyzji

- 25 Skarga w sprawie T-267/08 zawiera siedem zarzutów. Zarzut pierwszy dotyczy naruszenia obowiązku uzasadnienia. Zarzut drugi dotyczy naruszenia prawa do obrony i zasady kontradyktoryjności, równości, dobrej administracji, poszanowania tożsamości konstytucyjnej państw członkowskich oraz ochrony uzasadnionych oczekiwań. Zarzut trzeci opiera się na oczywistym błędzie w ocenie dotyczącym nieuwzględnienia specyfiki prawnej instytucji udzielającej pomocy. Zarzut czwarty dotyczy naruszenia art. 107 ust. 1 TFUE. Zarzut ten składa się z dwóch części, dotyczących odpowiednio błędu w ocenie odnośnie do źródła środków oraz błędnego uznania AFR za przedsiębiorstwo przeżywające trudności. Zarzut piąty jest oparty na błędzie w ocenie rzekomej korzyści uzyskanej przez AFR z zaliczek zwrotnych. Zarzut szósty

dotyczy błędu w ocenie wysokości pomocy. Zarzut siódmy dotyczy naruszenia prawa do obrony w ramach postępowania spornego oraz nadużycia władzy.

- 26 Skarga w sprawie T-279/08 zawiera cztery zarzuty. Zarzut pierwszy dotyczy naruszenia prawa do obrony oraz zasady kontrydiktoryjności. Zarzut drugi dotyczy naruszenia obowiązku uzasadnienia. Zarzut trzeci opiera się na błędzie w ocenie dotyczącej pojęcia przedsiębiorstwa przeżywającego trudności. Zarzut czwarty opiera się na błędzie w ocenie dotyczącej pojęcia zasobów państwowych.
- 27 Ponadto podczas rozprawy CAD podniósł zarzut piąty, dotyczący oczywistego błędu w ocenie Komisji w zakresie braku gwarancji zapewniających zwrot zaliczek.

1. *W przedmiocie dopuszczalności zarzutu piątego skargi w sprawie T-279/08*

a) Argumenty stron

- 28 Podczas rozprawy CAD podniósł, że Komisja popełniła oczywisty błąd w ocenie, uznając, że sporne zaliczki zwrotne zostały przyznane bez żadnej gwarancji zapewniającej ich zwrot. Wypłata zaliczki przez CAD była bowiem uzależniona od nieodwołalnej fuzji między AFR i Lormafar, firmą kontrolowaną przez spółkę Arbel SA. Opisana fuzja stanowiłaby taką gwarancję, biorąc pod uwagę wynikające stąd dla wierzycieli zwiększenie możliwości odzyskania długów.

- 29 W trakcie rozprawy Komisja podniosła, że zarzut ten należy uznać za niedopuszczalny ze względu na to, iż podniesiono go zbyt późno. Posiłkowo Komisja argumentowała, że powołany przez CAD warunek wypłaty pomocy nie może być prawnie utożsamiony z żadną gwarancją oraz że wypłata spornych zaliczek nie była uzależniona od ustanowienia żadnego zabezpieczenia.
- 30 W odpowiedzi na przedstawiony przez Komisję zarzut niedopuszczalności CAD stwierdził, że argument ten znajduje się w pkt 30 jej skargi oraz że przywołany warunek został opisany w sprawozdaniu z posiedzenia rady CAD z dnia 24 czerwca 2005 r. stanowiącym załącznik A.2 do skargi.

b) Ocena Sądu

- 31 Należy przypomnieć, że z art. 44 § 1 lit. c) w związku z art. 48 § 2 regulaminu wynika, że skarga musi wskazywać przedmiot sporu i zwięźle przedstawienie powołanych zarzutów oraz że nie można podnosić nowych zarzutów w toku postępowania, chyba że ich podstawą są okoliczności prawne i faktyczne ujawnione dopiero w toku postępowania.
- 32 Należy stwierdzić, że w niniejszej sprawie – wbrew twierdzeniom skarżącego – zarzut ten nie został podniesiony w skardze. Punkt 30 skargi wskazuje bowiem jedynie, że sporna zaliczka została przyznana przez CAD „pod pewnymi warunkami”, bez twierdzenia, iż spośród tych warunków nieodwołalna fuzja AFR i Lormafer stanowi zabezpieczenie, i że w związku z tym Komisja popełniła oczywisty błąd w ocenie, uznając, że żadna gwarancja nie zapewnia zwrotu zaliczek. Ponadto sprawozdanie z posiedzenia rady CAD znajdujące się w załączniku A.2 do skargi wyjaśnia jedynie, jakim warunkom podlega wypłata zaliczki, nie wspomniano w nim jednak o jakiegokolwiek gwarancji zapewniającej zwrot wspomnianej zaliczki, a w każdym razie spr-

wozдание to nie może być interpretowane jako przedstawienie niniejszego zarzutu. Dodać należy, że zarzut ten nie został tym bardziej przywołany przez skarżącą we wniosku o dostosowanie żądań i zarzutów, o którym mowa w pkt 14 powyżej.

33 Ponadto skarżący nie twierdzi, że jego podstawą są okoliczności prawne i faktyczne ujawnione dopiero w toku postępowania.

34 Zgodnie zatem z ww. w pkt 31 przepisami regulaminu, podniesiony w trakcie rozprawy zarzut popełnienia oczywistego błędu w ocenie dotyczącej braku gwarancji zapewniającej zwrot zaliczek należy odrzucić jako niedopuszczalny.

35 Tytułem uzupełnienia i nawet przy założeniu, że ów argument mógłby zostać uznany za stanowiący rozwinięcie zarzutu podniesionego wcześniej i, jako taki, za dopuszczalny (zob. podobnie wyroki Trybunału: z dnia 19 maja 1983 r. w sprawie 306/81 Verros przeciwko Parlamentowi, Rec. s. 1755, pkt 9; z dnia 22 listopada 2001 r. w sprawie C-301/97 Niderlandy przeciwko Radzie, Rec. s. I-8853, pkt 169), to i tak należałoby go oddalić. Warunek, od którego zależała wypłata zaliczki przyznanej przez CAD, czyli fuzja spółek AFR i Lormaffer, nie stawia bowiem CAD w uprzywilejowanej sytuacji w stosunku do pozostałych wierzycieli AFR. Warunek ten nie stanowi ani zobowiązania podjętego wobec CAD przez osobę trzecią, ani świadczenia prowadzącego do uprzywilejowania CAD jako wierzyciela. Nie można więc go uznać za stanowiący gwarancję zapewniającą zwrot wyżej wspomnianej zaliczki. Komisja nie popełniła zatem oczywistego błędu w ocenie tej kwestii.

2. W przedmiocie zarzutu pierwszego skargi w sprawie T-267/08 oraz zarzutu drugiego skargi w sprawie T-279/08, dotyczących naruszenia obowiązku uzasadnienia

a) Argumenty stron

- 36 Region NPDC utrzymuje, że zaskarżona decyzja jest wadliwa ze względu na brak uzasadnienia. Tytułem wstępu podnosi, że Komisja w sposób ogólny i łączny zbadała pomoc przyznaną na rzecz AFR, uznając ją za pomoc jednorazową, a nie za dwa odrębne środki pomocy, przyznane z jednej strony przez region NPDC, a z drugiej strony przez CAD.
- 37 Region NPDC podnosi, że zaskarżona decyzja została błędnie uzasadniona w odniesieniu do pomocy przyznanej przez CAD, ponieważ w motywie 18 pierwotnej decyzji Komisja stwierdziła, że pomoc ta została przyznana przez gminy CAD. Tymczasem CAD jest instytucją gospodarczą o charakterze publicznym, pod względem administracyjnym i budżetowym prawnie odrębną od tworzących ją gmin, z którą mogą być nawiązywane stosunki umowne i która posiada własne kompetencje oraz zasady opodatkowania. Uzasadnienie dotyczące rzekomej pomocy przyznanej przez te gminy jest więc pozbawione znaczenia dla sprawy, co oznacza, że decyzja nie zawiera żadnego uzasadnienia, które odnosiłoby się do pomocy przyznanej przez CAD. Korekta omyłki znajdującej się w motywie 18 pierwotnej decyzji, dokonana przez Komisję w motywie 27 zaskarżonej decyzji, nie doprowadziła do usunięcia tej wady formalnej, ponieważ Komisja nie wyłumaczyła zmiany kwalifikacji.
- 38 Stosując zasadę niepodzielności uzasadnienia, należy zatem również uznać, że brakuje uzasadnienia dotyczącego części regionalnej pomocy.

- 39 Posiłkowo, gdyby Sąd stwierdził, że uzasadnienie jest podzielne, oznaczałoby to, że uzasadnienie decyzji jest niewystarczające w odniesieniu do części regionalnej pomocy, jako że ocena sytuacji AFR została przeprowadzona na podstawie łącznej pomocy w wysokości 2 mln EUR. Tak więc ocena pojęcia korzyści dla przedsiębiorstwa opiera się na błędnych podstawach.
- 40 CAD podnosi, że zaskarżona decyzja, podobnie jak decyzja pierwotna, jest niewystarczająco uzasadniona odnośnie do metody zastosowanej do obliczenia wysokości pomocy, opierającej się na podwyższeniu o 800 punktów bazowych referencyjnej stopy procentowej (zwanym dalej „premią z tytułu ryzyka”). Komisja ograniczyła się bowiem do odesłania, po pierwsze, do decyzji pierwotnej oraz, po drugie, do komunikatu Komisji 2008/C 14/02 w sprawie zmiany metody ustalania stóp referencyjnych i dyskontowych (Dz.U. C 14, s. 6, zwanego dalej „komunikatem z 2008 r. w sprawie stóp referencyjnych”). Tymczasem, po pierwsze, decyzja pierwotna została cofnięta z tej przyczyny, że obliczenie wspomnianej premii z tytułu ryzyka zostało uzasadnione w sposób niewystarczający, a po drugie, zwykłe odesłanie do mających tu zastosowanie dokumentów, wobec braku wskazówek dotyczących rozpatrywanej sytuacji umożliwiających sprawdzenie zasadności oceny zgodnie z orzecznictwem jest niewystarczające, ponieważ nie pozwala Sądowi na dokonanie kontroli zgodności przyjętych metod obliczania stóp.
- 41 W replice CAD utrzymuje ponadto, że Komisja dokonała oceny globalnej i łącznej systemu zaliczek zwrotnych przyznanych AFR, podczas gdy w rzeczywistości są to dwie odrębne zaliczki.
- 42 Komisja wnosi o oddalenie niniejszych zarzutów.

b) Ocena Sądu

- 43 Należy przypomnieć, że z utrwalonego orzecznictwa wynika, iż zakres obowiązku uzasadnienia zależy od charakteru danego aktu i od okoliczności, jakie towarzyszą

jego przyjęciu. Uzasadnienie powinno ukazywać w jasny i jednoznaczny sposób tok rozumowania instytucji, po pierwsze, tak aby zainteresowani mogli zapoznać się z uzasadnieniem danego aktu oraz aby mogli bronić swych praw i zweryfikować zasadność decyzji, a po drugie, tak aby sąd Unii mógł sprawować kontrolę zgodności aktu z prawem. Nie ma wymogu, by uzasadnienie wyszczególniało wszystkie istotne elementy faktyczne i prawne, ponieważ ocena, czy uzasadnienie aktu spełnia wymogi art. 296 TFUE, winna opierać się nie tylko na jego brzmieniu, ale także uwzględniać okoliczności jego wydania, jak również całość przepisów prawa regulującego daną dziedzinę. W szczególności Komisja nie musi zająć stanowiska wobec wszystkich argumentów zainteresowanych stron, wystarczy bowiem przedstawienie faktów i względów prawnych o zasadniczym znaczeniu dla decyzji (zob. wyrok Sądu z dnia 15 czerwca 2005 r. w sprawie T-349/03 Corsica Ferries France przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-2197, pkt 62–64 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 44 Poza tym, gdy zaskarżona decyzja została wydana w kontekście dobrze znanym zainteresowanemu, może być uzasadniona w sposób skrótowy (wyroki Trybunału: z dnia 26 listopada 1975 r. w sprawie 73/74 *Groupement des fabricants de papiers peints de Belgique i in.* przeciwko Komisji, Rec. s. 1491, pkt 31; z dnia 30 września 2003 r. w sprawie C-301/96 Niemcy przeciwko Komisji, Rec. s. I-9919, pkt 89, 92).
- 45 Przypomnieć należy również orzecznictwo, zgodnie z którym obowiązek uzasadnienia stanowi istotny wymóg formalny, który należy odróżnić od kwestii zasadności uzasadnienia, odnoszącej się do materialnej legalności spornego aktu (wyrok Trybunału z dnia 22 marca 2001 r. w sprawie C-17/99 Francja przeciwko Komisji, Rec. s. I-2481, pkt 35; wyroki Sądu: z dnia 12 listopada 2008 r. w sprawie T-406/06 *Evropaiki Dynamiki* przeciwko Komisji, niepublikowany w Zbiorze, pkt 47; z dnia 20 maja 2009 r. w sprawie T-89/07 *VIP Car Solutions* przeciwko Parlamentowi, Zb.Orz. s. II-1403, pkt 63). Zarzuty i argumenty mające na celu podważenie zasadności tego aktu są zatem bezskuteczne w ramach zarzutu dotyczącego braku lub niewystarczającego uzasadnienia (zob. podobnie wyrok Sądu z dnia 12 września 2007 r. w sprawie T-68/03 *Olympiaki Aeroporia Ypiresies* przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-2911, pkt 79; ww. w pkt 12 wyrok w sprawie *Biria*, pkt 210).

W przedmiocie zarzutu pierwszego skargi w sprawie T-267/08

⁴⁶ Region NPDC podnosi zasadniczo, że zaskarżona decyzja jest wadliwa ze względu na brak uzasadnienia, ponieważ wynika z niej, że Komisja uznała, iż zaliczka zwrotna udzielona przez CAD została przyznana przez gminy należące do związku aglomeracyjnego.

⁴⁷ W tym względzie należy jednak wziąć pod uwagę, że ponieważ decyzja pierwotna została uchylona, region NPDC nie może skutecznie powoływać się jej rzekomy brak uzasadnienia przeciwko zaskarżonej decyzji. Ponadto motywy 16, 17 i 27 tej drugiej decyzji wskazują w sposób jasny i jednoznaczny CAD, a nie tworzące go gminy, jako jednostkę samorządu lokalnego udzielającą jedną z dwóch spornych zaliczek zwrotnych, a zatem niniejszy zarzut należy odrzucić jako nietrafny.

W przedmiocie zarzutu drugiego skargi w sprawie T-279/08

⁴⁸ Zarzut składa się z dwóch części. Część pierwsza dotyczy niedostatecznego uzasadnienia odnoszącego się do metody obliczania wysokości pomocy. Część druga odnosi się do braku uzasadnienia wynikającego z ogólnej i wspólnej oceny pomocy przyznanej na rzecz AFR.

– W przedmiocie części pierwszej, dotyczącej niewystarczającego uzasadnienia w zakresie metody obliczania wysokości pomocy

49 W zaskarżonej decyzji Komisja wyjaśniła swoją metodę obliczania wysokości pomocy w następujący sposób:

„(49) W przypadku pomocy udzielonej przedsiębiorstwom przeżywającym trudności w formie kredytu element pomocy stanowi różnica między faktycznie stosowaną stopą procentową a stopą procentową, jaką przedsiębiorstwo-beneficjent mogłoby uzyskać dla takiego samego kredytu na prywatnym rynku kredytowym.

(50) Zgodnie z komunikatem z 1997 r. w sprawie stóp referencyjnych, Komisja ustala stopy referencyjne, które uznaje się za odzwierciedlające średni poziom stóp procentowych wymaganych na rynku dla kredytów średnio- i długoterminowych, zabezpieczonych w sposób normalny. We wspomnianym komunikacie podkreślono również, że stopa referencyjna stanowi stopę minimalną, która może zostać podniesiona w sytuacjach związanych ze szczególnym ryzykiem, na przykład w sytuacji, gdy przedsiębiorstwo przeżywa trudności lub gdy brakuje zabezpieczenia zwykle wymaganego przez banki. W takich przypadkach premia może stanowić do 400 punktów bazowych lub więcej. Komunikat z 1997 r. w sprawie stóp referencyjnych nie wyjaśnia, czy poszczególne podwyżki z tytułu ryzyka mogą podlegać kumulacji, jeśli uwzględnia się różne rodzaje ryzyka. Mimo że taka kumulacja nie jest wykluczona, w swojej decyzji Komisja powinna uzasadnić metodę zastosowaną w celu kumulacji poszczególnych premii z tytułu ryzyka poprzez analizę praktyki rynków finansowych. [...]

(51) W 2004 r. [pewna] firma audytowa [...] wykonała badanie [...] na zlecenie Komisji (zwane dalej »badaniem«). Na podstawie przeprowadzonego doświadczenia określono podwyżki rynkowe dla poszczególnych kategorii ryzyka dotyczącego przedsiębiorstw lub operacji (ze zmiennymi zabezpieczeniami). Badanie pokazuje wyraźnie, że jednoczesna obecność poszczególnych rodzajów ryzyka (wiarygodność kredytowa, zabezpieczenia) przekłada się na podwyższenia, które dodaje się do stopy bazowej.

(52) Po przeprowadzeniu badania podejście Komisji dotyczące obliczenia elementu pomocy w kredytach zostało wyjaśnione i rozwinięte w komunikacie z 2008 r. w sprawie zmiany metody ustalania stóp referencyjnych i dyskontowych [...] (zwanym dalej »komunikatem z 2008 r. w sprawie stóp referencyjnych«). Ów

komunikat odzwierciedla metodę zaproponowaną w tym badaniu oraz przewiduje dodanie poszczególnych premii do stopy bazowej, zarówno w zależności od wypłacalności przedsiębiorstwa, jak i od oferowanych zabezpieczeń.

- (53) Należy jednak stwierdzić, że określenie elementu pomocy w środkach odnosi się do pojęcia pomocy państwa i, jak to konsekwentnie wskazuje orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości, »pojęcie pomocy państwa odpowiada obiektywnej sytuacji, którą ocenia się w dniu, w którym Komisja wydaje decyzję«.

[...]

- (54) W rezultacie Komisja stwierdza, że właściwą metodą do określenia elementu pomocy jest metoda zawarta w komunikacie z 2008 r. w sprawie stóp referencyjnych i w świetle teorii komunikatu zamierza ocenić rozpatrywane środki.
- (55) Komunikat z 2008 r. w sprawie stóp referencyjnych przewiduje, że podwyższenie pozwalające na wykluczenie pomocy państwa w przypadku przedsiębiorstwa przeżywającego trudności oferującego niski poziom zabezpieczeń wynosi 1000 punktów bazowych.
- (56) Jak wykazano w sekcji 5.1.3, Komisja uważa, że w momencie przyznania środków pomocy AFR było przedsiębiorstwem przeżywającym trudności. Komisja zauważa ponadto, że nie zaproponowano żadnych gwarancji dla zaliczek zwrotnych i że w związku z tym poziom zabezpieczenia może być uznany za niski.

- (57) Tak więc element pomocy zasadniczo równa się różnicy pomiędzy stopą bazową powiększoną o 1 000 punktów a stopą, przy której zastosowaniu środek został przyznany. Jednak biorąc pod uwagę, iż w swojej pierwotnej decyzji z dnia 2 kwietnia 2008 r. Komisja uznała, że zwiększenie mające zastosowanie wynosi 800 punktów bazowych, że beneficjent pomocy nie zaskarżył tej decyzji, że również żaden konkurent beneficjenta nie zakwestionował zgodności z prawem decyzji początkowej i uwzględniając wszelkie okoliczności niniejszej sprawy, Komisja uważa, że nie ma potrzeby podnoszenia poziomu tego zwiększenia w niniejszym przypadku.
- (58) Komisja stwierdza, że element pomocy równa się różnicy pomiędzy wysokością mającej zastosowanie referencyjnej stopy odsetek powiększonej o 800 punktów bazowych a stopą, przy której zastosowaniu środek został przyznany”.
- 50 Stwierdzić należy, że – wbrew twierdzeniom CAD – uzasadnienie przyjętej przez Komisję metody obliczania wysokości pomocy nie ogranicza się do zwyczajnego odesłania do komunikatu z 2008 r. w sprawie stóp referencyjnych i do decyzji pierwotnej. Zaskarżona decyzja zawiera bowiem szczegółowy opis wybranej metody obliczeniowej, to znaczy zastosowania stopy referencyjnej w połączeniu z ryczałtowym zwiększeniem związanym z trudną sytuacją AFR i brakiem gwarancji zapewniających zwrot zaliczek.
- 51 W pierwszej kolejności przedstawiona przez Komisję metoda obliczeniowa odwołuje się do obwieszczenia Komisji 97/C 273/03 w sprawie metody określania stóp referencyjnych i dyskontowych (Dz.U. C 273, s. 3, zwanego dalej „komunikatem z 1997 r. w sprawie stóp referencyjnych”) oraz do komunikatu z 2008 r. w sprawie stóp referencyjnych.
- 52 W drugiej kolejności zaskarżona decyzja została uzasadniona dogłębną analizą sytuacji finansowej AFR – której zasadność jest zagadnieniem odrębnym od kwestii dochowania obowiązku uzasadnienia – oraz brakiem gwarancji.

- 53 W trzeciej kolejności, w odniesieniu do podwyższenia mającej zastosowanie stopy referencyjnej, uwzględniając akumulację ryzyka wynikającego z sytuacji finansowej AFR i braku gwarancji, zgodnie z orzecznictwem Sądu (ww. w pkt 12 wyrok w sprawie Biria, pkt 218) zaskarżona decyzja wskazuje na analizę praktyki rynków finansowych, przeprowadzoną w październiku 2004 r. na zlecenie Komisji przez firmę audytową, w oparciu o badanie podwyżek stosowanych na rynku dla poszczególnych kategorii ryzyka dotyczącego przedsiębiorstw lub operacji.
- 54 Zawarte w motywie 57 zaskarżonej decyzji odesłanie do decyzji pierwotnej miało jedynie na celu, w uzupełnieniu wzmianki o uwzględnieniu pozostałych okoliczności sprawy, uzasadnienie ustalenia przez Komisję premii z tytułu ryzyka w wysokości 800 punktów bazowych. Sąd uważa, że ustalenie premii z tytułu ryzyka na takim poziomie jest uzasadnione w sposób wystarczający.
- 55 Wynika z tego, że część pierwszą niniejszego zarzutu należy oddalić jako bezzasadną.

– W przedmiocie części drugiej, dotyczącej braku uzasadnienia wynikającego z „ogólnego i łącznego” badania zaliczek przyznanych na rzecz AFR

- 56 W pierwszej kolejności należy wskazać, że przedstawiając w motywie 17 zaskarżonej decyzji rozpatrywane środki pomocy, Komisja dokładnie rozróżniła dwie zaliczki zwrotne przyznane przez region NPDC oraz CAD.

- 57 W drugiej kolejności stwierdzić należy, że jeśli motyw 16 zaskarżonej decyzji odnosił się do „wspólnej zaliczki zwrotnej”, ta okoliczność nie może być traktowana jako równoznaczna z brakiem uzasadnienia. W motywie 17 zaskarżonej decyzji wyjaśniono bowiem również, że zgodnie z informacjami przekazanymi Komisji przez władze francuskie, przyznanie zaliczki przez CAD było uzależnione od spełnienia warunku przyznania przez region NPDC podobnej zaliczki zwrotnej na tych samych warunkach.
- 58 W trzeciej kolejności, jeśli w zaskarżonej decyzji Komisja dokonała łącznej analizy zakwalifikowania rozpatrywanych zaliczek jako pomocy państwa, określenia ich wysokości oraz ich zgodności ze wspólnym rynkiem, okoliczność ta nie stanowi, per se, naruszenia obowiązku uzasadnienia. Jako że zaliczki zostały przyznane, po pierwsze, na takich samych warunkach, jeśli chodzi o stopę procentową, warunki zwrotu oraz brak gwarancji, oraz, po drugie, na rzecz tego samego beneficjenta, wspólne uzasadnienie w niniejszej sprawie jest zgodne z celem obowiązku uzasadnienia, to znaczy z koniecznością przedstawienia w sposób jasny i jednoznaczny rozumowania instytucji, która wydała akt, tak aby pozwolić zainteresowanym poznać podstawy podjętej decyzji, a właściwemu sądowi dokonać jej kontroli.
- 59 Należy zatem oddalić część drugą niniejszego zarzutu.
- 60 Wobec powyższego należy oddalić w całości zarzut drugi skargi w sprawie T-279/08, dotyczący naruszenia obowiązku uzasadnienia.

3. *W przedmiocie zarzutu drugiego skargi w sprawie T-267/08, dotyczącego naruszenia prawa do obrony oraz zasad kontrydiktoryjności, równości, dobrej administracji, poszanowania tożsamości konstytucyjnej państw członkowskich oraz ochrony uzasadnionych oczekiwań, oraz w przedmiocie zarzutu pierwszego skargi w sprawie T-279/08, dotyczącego naruszenia prawa do obrony oraz zasady kontrydiktoryjności*

a) Argumenty stron

- ⁶¹ Region NPDC podnosi, że poszanowanie prawa do obrony w każdym postępowaniu wszczętym w stosunku do danej osoby, które może zakończyć się wydaniem aktu dla niej niekorzystnego, w ramach postępowań dotyczących pomocy państwa działa nie tylko na korzyść adresata decyzji, ale również samorządu lokalnego, który udzielił pomocy. Tymczasem Komisja nie wystąpiła ani do stałej komisji zarządu regionalnego NPDC, który podjął decyzję o przyznaniu pomocy, ani do przewodniczącego wspomnianego zarządu regionalnego, uprawnionego do wykonania tej decyzji. Republika Francuska również nie zwróciła się o wyjaśnienia do tych wyłonionych w wyborach władz zarządu regionalnego, ponieważ kontakt został nawiązany wyłącznie z organami administracyjnymi zarządu regionalnego. Dodatkowo organy decyzyjne czy administracyjne regionu NPDC nie miały wglądu w akta i nie otrzymywały w toku postępowania pism, uwag Republiki Francuskiej czy pytań formułowanych przez Komisję w odniesieniu do spornej pomocy. Komisja powinna była albo zwrócić się bezpośrednio do regionu NPDC, albo domagać się od Republiki Francuskiej oficjalnego zwrócenia się do przedstawiciela prawnego regionu NPDC, czyli do przewodniczącego zarządu regionalnego, o przekazanie swoich uwag.
- ⁶² Postępując w ten sposób, Komisja naruszyła zasady dobrej administracji oraz poszanowania tożsamości konstytucyjnej państw członkowskich poprzez naruszenie swobody administrowania przysługującej samorządom regionalnym, zagwarantowanej przez konstytucję francuską z dnia 4 października 1958 r.

- 63 Zdaniem regionu NPDC brak ponownego przeprowadzenia formalnego postępowania wyjaśniającego przed wydaniem zaskarżonej decyzji, podczas gdy decyzja ta opiera się na innej metodzie obliczania kwoty pomocy niż metoda zastosowana w decyzji pierwotnej, oznacza również naruszenie prawa do obrony, prawa do informacji regionu NPDC jako zainteresowanego jak również prawa do bycia wysłuchanym. Prawo Republiki Francuskiej do obrony również zostało naruszone.
- 64 Ponadto, według regionu NPDC, opierając się w zaskarżonej decyzji nie tylko na nowych informacjach, ale również na zarzucanym braku dokumentów, które zostały przekazane Komisji przez władze francuskie w odniesieniu do wdrożonego przez AFR planu naprawczego, Komisja naruszyła zasadę ochrony uzasadnionych oczekiwań. Zgodnie z orzecznictwem zasada ta zakłada, że Komisja nie oprze ostatecznej decyzji na braku informacji, których dostarczenia w świetle wskazówek zawartych w decyzji tymczasowej strony zainteresowane nie mogły uznać za konieczne. W niniejszej sprawie nie było nawet decyzji tymczasowej, ponieważ Komisja ograniczyła się do zastąpienia zaskarżoną decyzją decyzji pierwotnej, bez formalnej procedury i w ścisłej tajemnicy. Dlatego też region NPDC, podobnie jak Republika Francuska, nie były w stanie przedstawić informacji, których dostarczenie mogły uznać za konieczne.
- 65 Komisja naruszyła również zasadę równości pomiędzy stronami zainteresowanymi pomocą, ponieważ wnoszący skargę, która doprowadziła do wszczęcia postępowania, został uznany za stronę zainteresowaną na podstawie art. 108 ust. 2 TFUE, podczas gdy samorząd terytorialny, który przyznał wskazaną w skardze pomoc, jest traktowany jak zainteresowana strona trzecia, która nie musi brać udziału w postępowaniu.
- 66 CAD zarzuca, że Komisja nie konsultowała się z nim, z regionem NPDC ani z przedsiębiorstwem AFR, podczas gdy zgodnie z orzecznictwem zachowanie prawa do obrony zakłada, że zainteresowane strony mają możliwość przedstawienia swoich poglądów oraz zajęcia stanowiska w przedmiocie dokumentów przekazanych przez administrację Unii, nawet wtedy, gdy brak jest jakichkolwiek uregulowań dotyczących

danego postępowania. Według CAD konsultowanie się tylko z Republiką Francuską jest niewystarczające.

- 67 CAD twierdzi również, że należy sprawdzić, czy przedstawienie zarzutów zostało sformułowane w sposób wystarczająco jasny, aby umożliwić zainteresowanym skuteczne przyjęcie do wiadomości zachowań, które są im zarzucane.
- 68 CAD dodaje, że brak ponownego przeprowadzenia formalnego postępowania wyjaśniającego przed wydaniem zaskarżonej decyzji stanowi naruszenie prawa do obrony, zasady kontrydiktoryjności oraz prawa do bycia wysłuchanym przez Komisję. CAD nie miał możliwości przedstawienia swojego stanowiska, ponieważ Komisja nie poinformowała go o ponownym badaniu spornych zaliczek ani o zastosowaniu metody obliczenia wysokości pomocy innej niż metoda przyjęta przy uzasadnieniu pierwotnej decyzji.
- 69 Komisja kwestionuje zasadność argumentów skarżących.

b) Ocena Sądu

- 70 Zgodnie z dobrze utrwalonym orzecznictwem, poszanowanie prawa do obrony w każdym postępowaniu wszczętym w stosunku do danej osoby, które może zakończyć się wydaniem aktu dla niej niekorzystnego, stanowi podstawową zasadę prawa wspólnotowego i winno być przestrzegane nawet wtedy, gdy brak jest szczegółowych uregulowań. Zasada ta wymaga, aby poczynszy już od etapu postępowania administracyjnego, dana osoba miała możliwość skutecznego przedstawienia w toku owego postępowania swojego punktu widzenia odnośnie do prawdziwości i znaczenia podnoszonych przez Komisję faktów, zarzutów i okoliczności (wyrok Trybunału z dnia 10 lipca 1986 r. w sprawie 234/84 Belgia przeciwko Komisji, Rec. s. 2263, pkt 27;

wyrok Sądu z dnia 30 marca 2000 r. w sprawie T-65/96 Kish Glass przeciwko Komisji, Rec. s. II-1885, pkt 32).

- 71 Odnosnie do praw przyznających pomoc państwa jednostek niższego rzędu niż państwo podnieść należy, że postępowanie administracyjne w sprawie pomocy państwa wszczyna się wyłącznie przeciwko danemu państwu członkowskiemu. Wyłącznie państwo członkowskie jako adresat zaskarżonej decyzji może więc powoływać się na rzeczywiste prawo do obrony (wyrok Sądu z dnia 1 lipca 2009 r. w sprawie T-291/06 Operator ARP przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-2275, pkt 35). Przyznające pomoc jednostki niższego rzędu niż państwo, takie jak skarżący, podobnie jak przedsiębiorstwa korzystające z tej pomocy i podmioty z nimi konkurujące uważane są w tym postępowaniu za strony zainteresowane w rozumieniu art. 108 ust. 2 TFUE (zob. podobnie wyrok Sądu z dnia 16 grudnia 1999 r. w sprawie T-158/96 Acciaierie di Bolzano przeciwko Komisji, Rec. s. II-3927, pkt 42).
- 72 Ponadto, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, na etapie badania, o którym jest mowa w art. 108 ust. 2 TFUE, Komisja ma obowiązek wezwania zainteresowanych stron do przedstawienia uwag (wyroki Trybunału: z dnia 19 maja 1993 r. w sprawie C-198/91 Cook przeciwko Komisji, Rec. s. I-2487, pkt 22; z dnia 15 czerwca 1993 r. w sprawie C-225/91 Matra przeciwko Komisji, Rec. s. I-3203, pkt 16; z dnia 2 kwietnia 1998 r. w sprawie C-367/95 P Komisja przeciwko Sytraval i Brink's France, Rec. s. I-1719, pkt 59).
- 73 W odniesieniu do tego obowiązku Trybunał orzekł, że ogłoszenie w *Dzienniku Urzędowym Wspólnot Europejskich* stanowi właściwy sposób poinformowania wszystkich zainteresowanych stron o wszczęciu postępowania (wyrok Trybunału z dnia 14 listopada 1984 r. w sprawie 323/82 Intermills przeciwko Komisji, Rec. s. 3809, pkt 17), a to powiadomienie ma jedynie na celu uzyskanie od zainteresowanych stron wszelkich informacji mogących stanowić dla Komisji wskazówkę co do jej działań w przyszłości (wyrok Trybunału z dnia 12 lipca 1973 r. w sprawie 70/72 Komisja przeciwko Niemcom, Rec. s. 813, pkt 19; wyrok Sądu z dnia 22 października 1996 r. w sprawie T-266/94 Skibsværftsforeningen i in. przeciwko Komisji, Rec. s. II-1399, pkt 256).

- 74 Orzecznictwo to przyznaje zasadniczo zainteresowanym stronom rolę źródła informacji dla Komisji w ramach postępowania wszczętego na podstawie art. 108 ust. 2 TFUE. Wynika z tego, że zainteresowani – dalecy od możliwości powoływania się na prawo do obrony przysługujące osobom, względem których postępowanie się toczy – uprawnieni są jedynie do wzięcia udziału w postępowaniu administracyjnym w takim zakresie, jaki wynika z okoliczności danej sprawy (wyroki Sądu: z dnia 25 czerwca 1998 r. w sprawach połączonych T-371/94 i T-394/94 *British Airways* i in. przeciwko Komisji, Rec. s. II-2405, pkt 59, 60; z dnia 6 marca 2003 r. w sprawach połączonych T-228/99 i T-233/99 *Westdeutsche Landesbank Girozentrale* i *Land Nordrhein-Westfalen* przeciwko Komisji, Rec. s. II-435, pkt 125).
- 75 Zainteresowani nie mogą zatem wskazywać na naruszenie zasady dobrej administracji polegające na tym, że Komisja nie wezwała ich osobiście do przedstawienia uwag dotyczących postępowania wyjaśniającego w sprawie pomocy [wyrok Sądu z dnia 31 maja 2006 r. w sprawie T-354/99 *Kuwait Petroleum (Nederland)* przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-1475, pkt 82]. Komisja nie jest również zobowiązana do przekazywania zainteresowanym stronom uwag lub informacji otrzymanych przez nią od rządu zainteresowanego państwa członkowskiego.
- 76 Skarżący podnoszą, że w niniejszej sprawie Komisja naruszyła ich prawa do obrony, zasadę kontradyktoryjności oraz prawo do dobrej administracji, po pierwsze, nie wzywając ich bezpośrednio do przedstawienia wyjaśnień lub domagając się od Republiki Francuskiej zwrócenia się do ich przedstawiciela prawnego, aby przekazał swoje uwagi, po drugie, nie udzielając im wglądu w akta, a po trzecie, ponieważ nie otrzymały pism w toku postępowania, uwag Republiki Francuskiej czy pytań sformułowanych przez Komisję w odniesieniu do spornej pomocy.
- 77 CAD podniósł, że poza jego prawem do obrony naruszone zostały również prawa do obrony regionu NPDC oraz przedsiębiorstwa AFR, beneficjenta pomocy, ponieważ ich uwagi nie zostały zebrane. W tym miejscu należy wskazać, że CAD ma interes prawny jedynie w zakresie, w jakim zmierza do uzyskania ochrony własnych

praw procesowych [zob. analogicznie postanowienie Sądu z dnia 30 kwietnia 2001 r. w sprawie T-41/00 British American Tobacco International (Holdings) przeciwko Komisji, Rec. s. II-1301, pkt 18, 19; wyrok Sądu z dnia 8 października 2008 r. w sprawie T-411/06 Sogelma przeciwko AER, Zb.Orz. s. II-2771, pkt 101]. Ponieważ CAD nie miał interesu prawnego do działania w celu uzyskania ochrony praw do obrony regionu NPDC i beneficjenta pomocy, zarzut oparty na naruszeniu wspomnianych praw jest niedopuszczalny w zakresie, w jakim został podniesiony przez CAD.

- 78 Orzecznictwo przytoczone w pkt 70–75 powyżej wskazuje, że zainteresowane strony, takie jak skarżący, nie mogą powoływać się na prawo do obrony jako takie, są jednak uprawnione do bycia wysłuchanymi oraz do wzięcia udziału w prowadzonym postępowaniu w zakresie, jaki wynika z okoliczności danej sprawy. Powołane przez skarżących naruszenie prawa do obrony, zasady kontrydiktoryjności oraz prawa do dobrej administracji musi być zatem zbadane wyłącznie w świetle naruszenia prawa skarżących do bycia wysłuchanymi oraz do wzięcia udziału w postępowaniu.
- 79 W tym względzie należy stwierdzić, że publikując w Dzienniku Urzędowym z dnia 27 października 2007 r. zaproszenie do zgłaszania uwag zgodnie z art. 88 ust. 2 WE w postępowaniu dotyczącym niezgłoszonej pomocy państwa przekazanej przez Republikę Francuską na rzecz AFR, zawierające treść decyzji o wszczęciu postępowania oraz jej streszczenie, Komisja poinformowała wszystkie zainteresowane strony o wszczęciu postępowania.
- 80 W odniesieniu do zastrzeżenia CAD, według którego przedstawienie zarzutów nie zostało sformułowane w sposób wystarczająco jasny, aby umożliwić zainteresowanym skuteczne przyjęcie do wiadomości zachowań, które zarzuciła im Komisja, przypomnieć należy, że zgodnie z art. 6 rozporządzenia Rady (WE) nr 659/1999 z dnia 22 marca 1999 r. ustanawiającego szczegółowe zasady stosowania art. [88 WE] (Dz.U. L 83, s. 1), gdy Komisja decyduje o wszczęciu formalnego postępowania wyjaśniającego, decyzja o wszczęciu może ograniczyć się do podsumowania odpowiednich kwestii faktycznych i prawnych, wstępnej oceny Komisji w przedmiocie środka państwowego mającej na celu ustalenie, czy ma on charakter pomocy, i przedstawienia powodów, które wzbudzają wątpliwości co do jego zgodności ze wspólnym ryn-

kiem (wyroki Sądu: z dnia 23 października 2002 r. w sprawach połączonych T-269/99, T-271/99 i T-272/99 Diputación Foral de Guipúzcoa i in. przeciwko Komisji, Rec. s. II-4217, pkt 104; z dnia 22 października 2008 r. w sprawach połączonych T-309/04, T-317/04, T-329/04 i T-336/04 TV 2/Danmark i in. przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-2935, pkt 138).

⁸¹ W ten sposób decyzja o wszczęciu postępowania musi umożliwić zainteresowanym stronom skuteczne wzięcie udziału w formalnym postępowaniu wyjaśniającym, w trakcie którego będą miały możliwość przedstawienia swych argumentów. W tym celu wystarczy, aby zainteresowane strony znały rozumowanie, które doprowadziło Komisję do wstępnego uznania, że badany środek może stanowić nową pomoc niezgodną ze wspólnym rynkiem (wyroki Sądu: z dnia 30 kwietnia 2002 r. w sprawach połączonych T-195/01 i T-207/01 Government of Gibraltar przeciwko Komisji, Rec. s. II-2309, pkt 138; ww. w pkt 80 wyrok w sprawie Diputación Foral de Guipúzcoa i in. przeciwko Komisji, pkt 105).

⁸² W niniejszej sprawie, w decyzji o wszczęciu postępowania Komisja przedstawiła jasno powody, dla których wstępnie stwierdziła, że omawiane zaliczki zwrotne stanowią pomoc państwa (motywy 8–15 decyzji o wszczęciu postępowania), oraz powody, dla których uznała, że istnieją obawy co do zgodności tej pomocy ze wspólnym rynkiem (motywy 16–20 wspomnianej decyzji).

⁸³ Ponadto, w odniesieniu do zarzutu regionu NPDC i CAD, dotyczącego braku ponownego przeprowadzenia formalnego postępowania wyjaśniającego po cofnięciu decyzji pierwotnej, przypomnieć należy, że zgodnie z orzecznictwem postępowanie prowadzące do zastąpienia aktu niezgodnego z prawem może zostać podjęte dokładnie na tym etapie, na którym wystąpiła niezgodność z prawem, bez konieczności ponownego przeprowadzenia postępowania przez Komisję, poprzez cofnięcie się do

konkretnego etapu, na którym zaistniała ta niezgodność (zob. podobnie wyrok Trybunału z dnia 3 października 2000 r. w sprawie C-458/98 P *Industrie des poudres sphériques* przeciwko Radzie, Rec. s. I-8147, pkt 82 i przytoczone tam orzecznictwo; wyrok Sądu z dnia 9 lipca 2008 r. w sprawie T-301/01 *Alitalia* przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-1753, pkt 99, 142). Otóż w niniejszej sprawie niewystarczające uzasadnienie skutkujące cofnięciem decyzji pierwotnej nie sięga do decyzji o wszczęciu postępowania, która nie jest niezgodna z prawem. A zatem dysponując informacjami niezbędnymi do przeprowadzenia nowej, niezbędnej w świetle ww. w pkt 12 wyroku w sprawie *Biria*, analizy w zakresie obliczenia premii z tytułu ryzyka, Komisja nie miała w obowiązku ponownego wszczęcia dochodzenia w sprawie.

- 84 Ponieważ prawo skarżących do bycia wysłuchanym oraz do wzięcia udziału w postępowaniu zostało zachowane podczas wydawania decyzji pierwotnej, cofnięcie tej decyzji z powodu niewystarczającego uzasadnienia i zastąpienie jej nową decyzją nie wymagało zatem ponownego wszczęcia formalnego postępowania wyjaśniającego. Ponadto, zakładając nawet, że region NPDC może podnieść zarzut dotyczący naruszenia prawa do obrony Republiki Francuskiej, stwierdzić należy, że region NPDC nie przedstawił żadnego dowodu wskazującego, że ten brak ponownego wszczęcia formalnego postępowania wyjaśniającego mógł stanowić takie naruszenie.
- 85 Uzupełnienie zaskarżonej decyzji o dodatkowe elementy dotyczące środków naprawczych przyjętych przez AFR nie może podważyć tego stwierdzenia. Jak podkreśla Komisja, celem takiego uzupełnienia jest udzielenie bardziej wyczerpującej odpowiedzi na argumenty skarżących przedstawione we wniesionych skargach. Nie sposób zatem zgodzić się z twierdzeniem, że uzupełnienie o dodatkowe elementy narusza prawo skarżących do bycia wysłuchanym, ponieważ takie uzupełnienie świadczy raczej o przestrzeganiu tego prawa. W każdym razie skarżący nie przytoczyli żadnego argumentu, którego uwzględnienie przez Komisję mogłoby zmienić wnioszek, do jakiego doszła w zaskarżonej decyzji. Jednakże, aby takie naruszenie prawa do obrony prowadziło do stwierdzenia nieważności, wymaga się, aby w braku takiego naruszenia postępowanie mogło doprowadzić do odmiennego rezultatu (wyroki Trybunału: z dnia 11 listopada 1987 r. w sprawie 259/85 *Francja* przeciwko Komisji, Rec. s. 4393, pkt 12, 13; z dnia 14 lutego 1990 r. w sprawie C-301/87 *Francja* przeciwko Komisji, Rec. s. I-307, pkt 30, 31).

- 86 Z powyższego wynika, że Komisja nie naruszyła ani prawa skarżących do bycia wysłuchanym i do wzięcia udziału w postępowaniu, ani prawa do dobrej administracji, ani zasady kontryktoryjności.
- 87 Zarzut regionu NPDC dotyczący naruszenia zasady równości również powinien zostać oddalony. W zakresie kontroli pomocy państwa przyznające pomoc jednostki niższego rzędu niż państwo, takie jak skarżący, dysponują bowiem tymi samymi uprawnieniami procesowymi co ewentualni składający skargę. W tym postępowaniu są oni uważani wyłącznie za strony zainteresowane, z których udziałem Komisja nie ma obowiązku przeprowadzania postępowania kontryktoryjnego (ww. w pkt 72 wyrok w sprawie Komisja przeciwko Sytraval i Brink's France, pkt 59; wyrok Sądu z dnia 12 grudnia 2006 r. w sprawie T-95/03 Asociación de Estaciones de Servicio de Madrid i Federación Catalana de Estaciones de Servicio przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-4739, pkt 140).
- 88 Ponadto w odniesieniu do zarzutu regionu NPDC dotyczącego poszanowania tożsamości konstytucyjnej państw członkowskich przypomnieć należy, iż nie można wykluczyć, że jednostka niższego rzędu niż państwo ma status prawny i faktyczny dający jej wystarczającą autonomię w stosunku do rządu centralnego państwa członkowskiego, by dzięki przyjmowanym środkom ta jednostka, a nie rząd centralny, odgrywała podstawową rolę w określaniu politycznego i gospodarczego środowiska, w którym działają przedsiębiorstwa (wyroki Trybunału: z dnia 6 września 2006 r. w sprawie C-88/03 Portugalia przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-7115, pkt 58; z dnia 11 września 2008 r. w sprawach połączonych od C-428/06 do C-434/06 Unión General de Trabajadores de la Rioja i in., Zb.Orz. s. I-6747, pkt 48). Jednakże w ramach postępowania w sprawie kontroli pomocy państwa rola zainteresowanych stron innych niż dane państwo członkowskie ogranicza się do tego, co zostało przypomniane w pkt 74 powyżej. W tym względzie zainteresowane strony nie mogą rościć sobie prawa do kontryktoryjnej debaty z Komisją, takiej jaką ma do swej dyspozycji dane państwo członkowskie (wyrok Trybunału z dnia 24 września 2002 r. w sprawach połączonych C-74/00 P i C-75/00 P Falck i Acciaierie di Bolzano przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-7869, pkt 82). Zarzut ten należy zatem oddalić jako bezzasadny.

- 89 Wreszcie przedstawiony przez region NPDC zarzut oparty na naruszeniu zasady ochrony uzasadnionych oczekiwań (zob. pkt 64 powyżej) również nie jest przekonujący.
- 90 Zgodnie z orzecznictwem Komisja ma bowiem obowiązek uwzględnić w trakcie postępowania wyjaśniającego w sprawie pomocy państwa uzasadnione oczekiwania, które mogły powstać na bazie wskazówek zawartych w decyzji o wszczęciu tego postępowania (wyrok Sądu z dnia 5 czerwca 2001 r. w sprawie T-6/99 ESF Elbe-Stahlwerke Feralpi przeciwko Komisji, Rec. s. II-1523, pkt 126). W związku z tym Komisja nie może oprzeć ostatecznej decyzji na braku informacji, których dostarczenia w świetle wskazówek zawartych w decyzji o wszczęciu postępowania strony zainteresowane nie mogły uznać za konieczne (wyrok Sądu z dnia 12 września 2007 r. w sprawie T-25/04 González y Díez przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-3121, pkt 125).
- 91 W niniejszej sprawie motyw 18 decyzji o wszczęciu postępowania ma następujące brzmienie:

„Na tym etapie Komisja wątpi, że warunki zgodności pomocy w celu restrukturyzacji określone w wytycznych zostały spełnione. Komisja zaznacza w związku z tym, co następuje:

- władze francuskie nie przedstawiły jej planu restrukturyzacji zgodnego z pkt 34–37 wytycznych,
- Komisja nie została powiadomiona o środkach wyrównawczych mających na celu zapobieżenie nadmiernemu zakłóceniu konkurencji, jakie pociągnęłyby za sobą przyznanie pomocy (pkt 38–42 wytycznych)”.

- ⁹² Decyzja o wszczęciu postępowania zawiera więc informacje wskazujące, że Komisja miała wątpliwości co do zgodności przedmiotowych środków ze wspólnym rynkiem, zważywszy na brak planu restrukturyzacji zgodnego z pkt 34–37 komunikatu Komisji w sprawie wytycznych wspólnotowych dotyczących pomocy państwa w celu ratowania i restrukturyzacji zagrożonych przedsiębiorstw (Dz.U. 2004, C 244, s. 2, zwanego dalej „wytycznymi”).
- ⁹³ Zainteresowane strony oraz Republika Francuska wiedziały zatem, że w celu ustalenia zgodności przyznanej pomocy ze wspólnym rynkiem to do nich należało wykazanie istnienia takiego planu restrukturyzacji, od którego było uzależnione przyznanie pomocy. Nie może tu być zatem mowy o naruszeniu zasady ochrony uzasadnionych oczekiwań.
- ⁹⁴ Z całości powyższych rozważań wynika, że niniejsze zarzuty należy oddalić w całości.

4. W przedmiocie zarzutu trzeciego skargi w sprawie T-267/08, dotyczącego oczywistego błędu w ocenie w zakresie braku uwzględnienia specyfiki prawnej instytucji udzielającej pomocy

a) Argumenty stron

- ⁹⁵ Region NPDC podnosi, że brak uzasadnienia w zakresie przyznania pomocy na rzecz AFR przez CAD jako podmiot publiczny wskazuje na błąd dotyczący prawidłowości uzasadnienia zaskarżonej decyzji. Komisja, uznając błędnie, że pomoc została przyznana przez gminy należące do CAD, nie uwzględniła specyfiki prawnej instytucji udzielającej pomocy. Według regionu NPDC Komisja nie wypowiedziała się co do

połowy przyznanej pomocy, której szczególny sposób finansowania nie został zbadany, podczas gdy skutki pomocy są nierozdzielnie związane ze sposobem jej finansowania.

96 Komisja wnosi o oddalenie argumentów regionu NPDC.

b) Ocena Sądu

97 Przede wszystkim należy zauważyć, że ponieważ pierwotna decyzja została cofnięta, skarżący nie może skutecznie twierdzić, że jest ona dotknięta oczywistym błędem w ocenie w zakresie wskazania instytucji udzielającej pomocy. Ponadto nawet przy założeniu, że argument ten zostałby podniesiony również wobec zaskarżonej decyzji, Komisja nie popełniła we wspomnianej decyzji żadnego oczywistego błędu w ocenie, uznając w szczególności w jej motywach 16, 17 i 27, że CAD jest jednostką samorządu lokalnego, która udzieliła jednej z dwóch spornych zaliczek zwrotnych.

98 Odrębny od poprzedniego argument, według którego szczególny sposób finansowania pomocy przyznanej przez CAD nie został uwzględniony, pokrywa się z częścią pierwszą zarzutu czwartego skargi w sprawie T-267/08 i zostanie zbadany w ramach jej analizy.

99 Z powyższego wynika, że zarzut oparty na nieuwzględnieniu specyfiki prawnej CAD należy oddalić jako bezzasadny.

5. *W przedmiocie części pierwszej zarzutu czwartego skargi w sprawie T-267/08, dotyczącej błędu w ocenie pochodzenia środków oraz zarzutu czwartego skargi w sprawie T-279/08, dotyczącego błędu w ocenie pojęcia zasobów państwowych*

a) Argumenty stron

- 100 Region NPDC podnosi, że Komisja popełniła oczywisty błąd w ocenie pochodzenia przedmiotowych środków, ponieważ środki te nie pochodzą z gmin związku aglomeracyjnego, jak stwierdziła Komisja w pierwotnej decyzji, ale wyłącznie od CAD, który jest podmiotem publicznym działającym na rzecz współpracy międzygminnej. Dlatego też Komisja błędnie uznała, że zaliczka przyznana przez CAD pochodzi z zasobów państwowych, w sytuacji gdy związki aglomeracyjne dysponują środkami własnymi. Środki te opierają się częściowo na obowiązkowych składkach o charakterze fiskalnym lub parafiskalnym, a także pochodzą z opłat za świadczone przez te podmioty publiczne usługi o charakterze komercyjnym.
- 101 Opierając się na przepisach art. L. 4331-1–L. 4331-3 francuskiego ogólnego kodeksu jednostek samorządu terytorialnego zawierającego szczegółowy opis przychodów, którymi dysponują regiony, region NPDC podkreśla, że przyznana przezeń pomoc pochodzi również z innych źródeł, niebędących wyłącznie opłatami fiskalnymi lub parafiskalnymi.
- 102 Region NPDC zarzuca również Komisji, że w zaskarżonej decyzji uznała, iż zaliczki przyznane na rzecz AFR można przypisać państwu jedynie z tego powodu, że zostały udzielone przez jednostki samorządu terytorialnego. Tymczasem zgodnie z orzecznictwem Komisja jest zobowiązana przeprowadzić indywidualne badanie kryterium przypisania środka państwu, czego nie zrobiła, ponieważ uznała, że przedmiotowe zaliczki zostały przyznane przez gminy należące do CAD.

- 103 CAD twierdzi, że związki aglomeracyjne dysponują różnorodnymi przychodami, wśród których znajdują się przychody odrębne od różnych opłat i podatków, takie jak dochód z posiadanych ruchomości i nieruchomości, kwoty otrzymywane od organów publicznych, stowarzyszeń oraz osób fizycznych w zamian za świadczone usługi oraz dochód z tytułu darowizn i zapisów na ich rzecz. Przychody te, nie pochodząc z obowiązkowych opłat nałożonych ustawowo przez państwo, nie stanowią zasobów państwowych. Komisja powinna była, zdaniem CAD, ocenić pochodzenie środków finansowych, które zostały wykorzystane na sfinansowanie zaliczki zwrotnej w celu określenia, czy zaliczka ta została wypłacona z zasobów państwowych czy z innych zasobów CAD.
- 104 CAD podnosi również, że przyznana zaliczka zwrotna nie jest dodatkowym obciążeniem, ale przyszłym przychodem, ponieważ chodzi o pożyczkę pieniężną podlegającą zwrotowi według stopy oprocentowania wynoszącej 4,08%, odpowiadającej wspólnotowej stopie referencyjnej obowiązującej w momencie udzielenia pożyczki.
- 105 Komisja wnosi o oddalenie niniejszych zarzutów.

b) Ocena Sądu

- 106 Należy na wstępie przypomnieć, że zgodnie z orzecznictwem zaklasyfikowanie danego środka jako pomocy w rozumieniu traktatu wymaga spełnienia każdego z czterech kumulatywnych kryteriów wskazanych w art. 107 ust. 1 TFUE. Po pierwsze, musi mieć miejsce interwencja państwa lub przy użyciu zasobów państwowych, po drugie, interwencja ta musi być w stanie wpłynąć na wymianę handlową pomiędzy państwami członkowskimi, po trzecie, musi przyznawać beneficjentowi korzyść, po czwarte, musi ona zakłócać konkurencję lub grozić jej zakłóceniem (zob. wyrok Trybunału z dnia 17 listopada 2009 r. w sprawie C-169/08 *Presidente del Consiglio dei Ministri, Zb.Orz. s. I-10821*, pkt 52 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 107 W ramach niniejszych zarzutów skarżący kwestionują, że zostało spełnione pierwsze z tych kryteriów, zgodnie z którym, aby korzyści mogły zostać zakwalifikowane jako pomoc zgodnie z art. 107 ust. 1 TFUE, muszą, z jednej strony, zostać przyznane bezpośrednio lub pośrednio przy użyciu zasobów państwowych, a z drugiej strony należy je przypisać państwu (zob. wyrok Trybunału z dnia 15 lipca 2004 r. w sprawie C-345/02 *Pearle i in.*, Zb.Orz. s. I-7139, pkt 35 i przytoczone tam orzecznictwo; wyrok Sądu z dnia 26 czerwca 2008 r. w sprawie T-442/03 SIC przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-1161, pkt 93 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 108 Podkreślić należy, że środek finansowany przez państwo lub przy użyciu zasobów państwowych nie musi być koniecznie przyjmowany przez władze centralne danego państwa członkowskiego. Równie dobrze może on pochodzić od jednostki niższego rzędu niż państwo. Również środki przyjęte przez jednostkę samorządu terytorialnego, a nie przez władze centralne, mogą w świetle utrwalonego orzecznictwa stanowić pomoc, jeśli spełniają warunki określone art. 107 ust. 1 TFUE (wyrok Trybunału z dnia 14 października 1987 r. w sprawie 248/84 Niemcy przeciwko Komisji, Rec. s. 4013, pkt 17; ww. w pkt 88 wyrok w sprawie Portugalia przeciwko Komisji, pkt 55). Innymi słowy, środki podejmowane przez podmioty wewnątrzpaństwowe państw członkowskich (zdecentralizowane, federalne, regionalne itp.), bez względu na ich status prawny i nazwę, tak samo jak środki podejmowane przez władze federalne lub centralne objęte są zakresem zastosowania art. 107 ust. 1 TFUE, o ile spełnione są przesłanki, o których mowa w tym postanowieniu (wyrok Sądu z dnia 6 marca 2002 r. w sprawach połączonych T-103/00 i T-92/00 *Diputación Foral de Álava i in.* przeciwko Komisji, Rec. s. II-1385, pkt 57).
- 109 Odnosząc się do pojęcia zasobów państwowych, należy przypomnieć, iż z orzecznictwa Trybunału wynika, że art. 107 ust. 1 TFUE dotyczy wszelkich środków pieniężnych, które władze publiczne mogą rzeczywiście wykorzystywać w celu wspierania przedsiębiorstw, bez względu na fakt, czy środki te w sposób stały są, czy też nie są częścią majątku państwa. W konsekwencji nawet jeśli kwoty będące równowartością spornego środka nie są w sposób stały w posiadaniu władz publicznych, fakt, iż pozostają one trwale pod kontrolą publiczną, a zatem w dyspozycji właściwych władz krajowych, wystarcza, by zakwalifikować je jako zasoby państwowe (zob. podobnie wyroki Trybunału: z dnia 16 maja 2000 r. w sprawie C-83/98 P Francja przeciwko

Ladbroke Racing i Komisji, Rec. s. I-3271, pkt 50; z dnia 16 maja 2002 r. w sprawie C-482/99 Francja przeciwko Komisji, Rec. s. I-4397, pkt 37).

- 110 Z orzecznictwa przywołanego w pkt 108 powyżej wynika, że okoliczność, iż zaliczki zostały przyznane przez region NPDC i CAD, a więc przez jednostki samorządu terytorialnego, a nie przez władze centralne, nie pozwala sama w sobie na wyłączenie tych środków z zakresu stosowania art. 107 ust. 1 TFUE. Warunek dotyczący możliwości przypisania państwu przedmiotowych środków został zatem spełniony.
- 111 Z orzecznictwa przywołanego w pkt 109 powyżej wynika ponadto, że ewentualne finansowanie spornych środków ze środków własnych regionu NPDC oraz CAD, które nie są podatkami lub opłatami parafiskalnymi, również nie pozwala na wyłączenie wspomnianych wyżej środków z zakresu pojęcia pomocy państwa. Decydującym kryterium w zakresie zasobów państwowych jest bowiem kontrola publiczna, a art. 107 ust. 1 TFUE obejmuje wszystkie instrumenty pieniężne, niezależnie, czy pochodzą z obowiązkowych składek, czy nie, jakie organy publiczne mogą rzeczywiście stosować w celu wspierania przedsiębiorstw.
- 112 Ponadto należy odrzucić argument CAD, zgodnie z którym to nie przyznana zaliczka stanowi obciążenie, lecz przyszły przychód, ponieważ chodzi o pożyczkę pieniężną podlegającą zwrotowi wraz z odsetkami. Odsetki, które przedsiębiorstwo musi niekiedy zapłacić w zamian za przyznaną mu pożyczkę, nie mogą bowiem w pełni zrównoważyć korzyści otrzymanej przez to przedsiębiorstwo (zob. podobnie wyrok Trybunału z dnia 29 czerwca 1999 r. w sprawie C-256/97 DM Transport, Rec. s. I-3913, pkt 21). Dla budżetu CAD jest to obciążenie, jako że mógłby on otrzymać dużo bardziej korzystną stopę zwrotu, gdyby pożyczył taką kwotę w normalnych warunkach rynkowych albo ulokował lub zainwestował ją w inny sposób. W takim wypadku pomoc stanowi różnica pomiędzy odsetkami, które zostałyby zapłacone, gdyby zostało zastosowane oprocentowanie odpowiadające normalnym warunkom rynkowym, a odsetkami, które zostały faktycznie zapłacone (wyrok Sądu z dnia 30 kwietnia 1998 r. w sprawie T-16/96 Cityflyer Express przeciwko Komisji, Rec. s. II-757, pkt 53). Zgodność z prawem dokonanej przez Komisję oceny istnienia takiej korzyści dla beneficjenta pomocy, z uwzględnieniem zastosowanej stopy oprocentowania oraz sy-

tuacji finansowej AFR, zostanie zbadana w ramach zarzutu piątego skargi w sprawie T-267/08, opartego na błędzie w ocenie co do korzyści uzyskanych rzekomo przez AFR z przyznanych temu przedsiębiorstwu zaliczek zwrotnych.

- 113 Wreszcie należy wskazać, że ponieważ pierwotna decyzja została cofnięta, CAD nie może skutecznie twierdzić, że jest ona dotknięta oczywistym błędem w ocenie w zakresie wskazania jednej z instytucji udzielającej pomocy. Ponadto nawet przy założeniu, że ten argument również zostałby podniesiony także wobec zaskarżonej decyzji, Komisja nie popełniła we wspomnianej decyzji żadnego oczywistego błędu w ocenie finansowania spornego środka, uznając w szczególności w motywach 16, 17 i 27 tej decyzji, że CAD jest jednostką samorządu lokalnego udzielającą jednej z dwóch spornych zaliczek zwrotnych.
- 114 Z całości powyższych rozważań wynika, że należy oddalić część pierwszą zarzutu czwartego skargi w sprawie T-267/08, dotyczącą błędu w ocenie pochodzenia funduszy oraz zarzut czwarty skargi w sprawie T-279/08, dotyczący błędu w ocenie pojęcia zasobów państwa.

6. W przedmiocie części drugiej zarzutu czwartego skargi w sprawie T-267/08, dotyczącej błędnego uznania AFR za przedsiębiorstwo przeżywające trudności, oraz w przedmiocie zarzutu trzeciego skargi w sprawie T-279/08, dotyczącego błędu w ocenie pojęcia przedsiębiorstwa przeżywającego trudności

a) Argumenty stron

- 115 Region NPDC podnosi, że Komisja popełniła błąd w ocenie, uznając AFR za przedsiębiorstwo zagrożone [przeżywające trudności] w rozumieniu pkt 10 lit. a) wytycznych oraz dodatkowo – pkt 11 tych wytycznych.

- 116 W odniesieniu do uznania AFR za przedsiębiorstwo zagrożone w rozumieniu pkt 10 lit. a) wytycznych, Komisja ograniczyła swoją analizę do wyników finansowych AFR zawartych w tabeli przedstawionej w motywie 15 zaskarżonej decyzji i obejmujących okres od dnia 31 grudnia 2001 r. do dnia 31 grudnia 2004 r., podczas gdy pomoc została przyznana w dniu 4 lipca 2005 r. Zdaniem regionu NPDC Komisja nie uwzględniła pierwszych pozytywnych wyników planu naprawczego opracowanego przez AFR, widocznych już jednak w pierwszym półroczu 2005 r., tj. w czasie przyznania zaliczki. Tak więc obrót wyniósł 45 mln EUR na dzień 31 grudnia 2005 r., czyli podwójną wysokość obrotu zrealizowanego w poprzednim roku gospodarczym, który wyniósł 22,7 mln EUR. Straty uległy zmniejszeniu z 14,3 mln EUR na dzień 31 grudnia 2003 r. do 8,1 mln EUR na dzień 31 grudnia 2005 r. Pomiedzy dniem 4 marca 2004 r. a 30 czerwca 2005 r. zostało zawartych dwanaście umów dostawy, na łączną kwotę 61 608 790 EUR. Łączna wartość tych umów w pierwszym półroczu 2005 r. stanowiła kwotę 31 805 650 EUR. Komisja w żaden sposób nie uwzględniła tej dynamiki naprawy oraz faktu, że spadek obrotów w 2004 r. wynikał ze strategii przemieszczenia się na rynek wysokozaawansowanych technicznie wagonów o wysokiej wartości dodanej.
- 117 Ten plan restrukturyzacji został szczegółowo przedstawiony Komisji przez władze francuskie w piśmie z dnia 24 października 2006 r. Jeżeli Komisja uznała, że nie została wystarczająco poinformowana o jego treści, powinna postarać się o uzyskanie dodatkowych informacji na ten temat, zgodnie z kompetencjami w zakresie przeprowadzania dochodzenia, które posiada na podstawie rozporządzenia nr 659/1999. Zasadniczo Komisja prowadziła postępowanie dowodowe, starając się oddalić wszelkie dowody pozwalające na stwierdzenie, że w momencie przyznania zaliczek zwrotnych AFR nie był już przedsiębiorstwem przeżywającym trudności.
- 118 Region NPDC podkreśla, że on sam i CAD przyznały przedmiotowe zaliczki zwrotne właśnie ze względu na tę dynamikę naprawy, która była przedstawiana w trakcie rozmów odbywających się przy tej okazji w ramach tych organów. Stwierdzając, że sporne zaliczki są niezgodne z przepisami traktatu, podczas gdy ich celem było wsparcie konkurencyjności innowacyjnego przedsiębiorstwa pracującego nad przyszłościowymi produktami, w zaskarżonej decyzji nie uwzględniono perspektyw zapowiedzianych przez członka Komisji zajmującego się konkurencją, przedstawiającego w dniu

7 lipca 2008 r. dokument, który później stał się tekstem rozporządzenia Komisji (WE) nr 800/2008 z dnia 6 sierpnia 2008 r. uznającego niektóre rodzaje pomocy za zgodne ze wspólnym rynkiem w zastosowaniu art. [107 TFUE i 108 TFUE] (Dz.U. L 214, s. 3, zwanego dalej „ogólnym rozporządzeniem w sprawie wyłączeń blokowych”), którego celem było umożliwienie państwom członkowskim przyznawania pomocy wspierającej zatrudnienie, konkurencyjność i środowisko bez interwencji ze strony Komisji.

- 119 Region NPDC twierdzi, że Komisja nie dokonała analizy kontekstu gospodarczego i konkurencyjnego, w którym rozwijał się AFR w momencie przyznania zaliczek zwrotnych, a w szczególności perspektyw rozwoju sektora transportu kombinowanego. Region NPDC opiera się, po pierwsze, na badaniu z dnia 8 września 2005 r. przeprowadzonym przez stowarzyszenie „ruchoma droga 2006”, z którego wynika, że AFR może zostać włączony do projektu autostrady kolejowej, właśnie ze względu na niższy koszt swoich produktów, a po drugie, na badaniu przeprowadzonym przez AFR, które wskazuje wysiłki podejmowane przez to przedsiębiorstwo w celu poprawy jakości technicznej oraz kosztów wytwarzania swoich produktów.
- 120 Komisja nie uwzględniła ponadto okoliczności, że w dniu 5 listopada 2004 r. została przyznana dla AFR dotacja w wysokości 1,5 mln EUR w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), a wypłata pierwszej transzy nastąpiła w listopadzie 2005 r., co nie miałyby miejsca, gdyby zostało ustalone, że AFR wykazuje cechy przedsiębiorstwa przeżywającego trudności w rozumieniu prawa konkurencji Unii.
- 121 Zdaniem regionu NPDC Komisja popełniła także błąd w ocenie, uznając AFR za przedsiębiorstwo zagrożone dodatkowo w rozumieniu pkt 11 tych wytycznych, jako że nie zostały wzięte pod uwagę wszystkie istotne wskaźniki.
- 122 Region NPDC utrzymuje wreszcie, że zastąpienie decyzji pierwotnej zaskarżoną decyzją potwierdza, że w postępowaniu administracyjnym Komisja dokonała niekom-

pletnej oceny kontekstu gospodarczego przyznania zaliczek zwrotnych. Przyjęcie zaskarżonej decyzji nie rekompensuje niezgodności z prawem decyzji pierwotnej, ponieważ Komisja nie przeprowadziła ponownej wystarczająco dogłębnej i szczegółowej oceny istotnych okoliczności oraz ograniczyła się do „zapełnienia” braków fragmentarycznej analizy.

- 123 CAD utrzymuje, że Komisja nie zadała sobie trudu, by dokonać analizy ogólnego kontekstu gospodarczego, w który wpisuje się jej interwencja, charakteryzującego się złą kondycją wielu przedsiębiorstw należących do sektora przemysłu metalurgicznego. CAD podkreśla, że region NPDC został zakwalifikowany do obszaru celu 2 przez przepisy mające zastosowanie do funduszy strukturalnych w okresie programowania 2000–2006, co czyni z niego region dotknięty problemami strukturalnymi wymagający wsparcia w konwersji społeczno-gospodarczej poprzez pomoc publiczną.
- 124 CAD podnosi również, że w czasie przyznania zaliczki AFR wykazywał znaczną działalność handlową. AFR przedstawił CAD obejmujące ten okres umowy na dostawy odpowiadające kwocie 30 398 301 EUR. AFR nie spełniał zatem kryteriów przedsiębiorstwa przeżywającego trudności.
- 125 Plan restrukturyzacji przedsiębiorstwa AFR został wprowadzony w życie oraz przedstawiony Komisji przez władze francuskie w dwóch pismach datowanych odpowiednio na 27 kwietnia i 24 października 2006 r. Plan ten opierał się w szczególności na przemieszczeniu spółki na rynek wysokozaawansowanych technicznie wagonów o wyższej wartości dodanej. Ta strategia tłumaczyłaby przejściowy spadek obrotów w 2004 r. Ponadto ów plan polegał na zmniejszeniu deficytu w 2005 r. poprzez zwiększenie obrotu z 22,6 mln EUR w 2004 r. do 45 mln EUR w 2005 r. oraz przez otrzymane zlecenia na ponad 70 mln EUR w 2006 r. Jeżeli Komisja uznała, że nie została wystarczająco poinformowana o tym ożywieniu działalności AFR, powinna była postarać się o uzyskanie dodatkowych informacji na ten temat, zgodnie z kompetencjami w zakresie przeprowadzania dochodzenia, które posiada na podstawie rozporządze-

nia nr 659/1999. Zasadniczo Komisja prowadziła postępowanie dowodowe, starając się oddalić wszelkie dowody umożliwiające stwierdzenie, że w momencie przyznania zaliczek zwrotnych AFR nie był już przedsiębiorstwem przeżywającym trudności.

- 126 Zaskarżona decyzja powinna być ponadto analizowana w świetle komunikatu Komisji w sprawie wspólnotowych wytycznych dotyczących pomocy państwa na rzecz przedsiębiorstw kolejowych (Dz.U. 2008, C 184, s. 13, zwanego dalej „wytycznymi dotyczącymi pomocy państwa na rzecz przedsiębiorstw kolejowych”), który zaleca niektóre środki na rzecz ułatwienia pomocy publicznej dla przedsiębiorstw sektora kolejowego.
- 127 Dodatkowo, zdaniem CAD, zgodnie z orzecnictwem francuskim jedynie informacje zawarte w odpisie z rejestru handlowego i spółek handlowych pozwalają na określenie, czy przedsiębiorstwo ma trudności ekonomiczne.
- 128 Komisja podważa zasadność argumentów skarżących.

b) Ocena Sądu

- 129 Trzeba przypomnieć tytułem wstępu, że Komisja dysponuje – na podstawie art. 107 ust. 3 TFUE – szerokim zakresem uznania (wyroki Trybunału: z dnia 17 września 1980 r. w sprawie 730/79 Philip Morris Holland przeciwko Komisji, Rec. s. 2671, pkt 17; z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie C-372/97 Włochy przeciwko Komisji, Rec. s. I-3679, pkt 83).

- 130 W celu wykonywania tego uprawnienia, może ona ustanowić dla siebie wskazówki – za pomocą aktów, takich jak mające zastosowanie w tym przypadku wytyczne – pod warunkiem że wskazówki te nie są sprzeczne z przepisami traktatu. W sytuacji, gdy Komisja przyjmie taki akt, ma ona obowiązek stosować się do niego (zob. wyrok Sądu z dnia 15 czerwca 2005 r. w sprawie T-171/02 Regione autonoma della Sardegna przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-2123, pkt 95 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 131 Do sądu należy zatem ustalenie, czy Komisja przestrzegła ustanowionych przez siebie samą wskazówek (ww. w pkt 130 wyrok w sprawie Regione autonoma della Sardegna przeciwko Komisji, pkt 77).
- 132 W każdym razie w sytuacji, gdy ten przyznany Komisji szeroki zakres uznania – w niniejszym przypadku zdefiniowany poprzez przyjęte przez nią samą wskazówki – pociąga za sobą konieczność dokonania kompleksowych ocen gospodarczo-społecznych, kontrola sądu w tym zakresie jest ograniczona. Ogranicza się ona do ustalenia, czy przestrzegane były reguły proceduralne oraz zasady dotyczące obowiązku uzasadnienia aktu, a także czy nie wystąpił błąd co do okoliczności faktycznych, czy nie wystąpił oczywisty błąd w ocenie i czy nie doszło do nadużycia władzy (zob. ww. w pkt 130 wyrok w sprawie Regione autonoma della Sardegna przeciwko Komisji, pkt 78 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 133 Przypomnieć należy, że chociaż w prawie Unii nie istnieje definicja przedsiębiorstwa przeżywającego trudności, w pkt 9 wytycznych Komisja uważa, że przedsiębiorstwo jest zagrożone, „jeżeli ani przy pomocy środków własnych, ani środków, które mogłoby uzyskać od właścicieli/akcjonariuszy lub wierzycieli, nie jest ono w stanie powstrzymać strat, które bez zewnętrznej interwencji władz publicznych prawie na pewno doprowadzą to przedsiębiorstwo do zniknięcia z rynku w perspektywie krótko- lub średnioterminowej”.
- 134 Zgodnie z pkt 10 lit. a) wytycznych „z zasady i niezależnie od wielkości przedsiębiorstwa” jest ono uznane za zagrożone [przeżywające trudności], w przypadku spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, „jeżeli ponad połowa jej zarejestrowanego kapita-

łu została utracona, w tym ponad jedna czwarta tego kapitału w okresie poprzedzających 12 miesięcy”. Na podstawie pkt 10 lit. c) wytycznych to samo dotyczy przedsiębiorstw, niezależnie od ich rodzaju, które w prawie krajowym spełniają kryteria w zakresie podlegania zbiorowej procedurze upadłościowej.

135 Zgodnie z pkt 11 wytycznych:

„Nawet gdy nie zachodzi żadna z okoliczności wymienionych w pkt 10, przedsiębiorstwo może nadal być uznane za zagrożone, w szczególności gdy występują typowe oznaki, takie jak rosnące straty, malejący obrót, zwiększanie się zapasów, nadwyżki produkcji, zmniejszający się przepływ środków finansowych, rosnące zadłużenie, rosnące kwoty odsetek i zmniejszająca się lub zerowa wartość aktywów netto. W niektórych poważnych przypadkach, przedsiębiorstwo może już znajdować się w sytuacji niewypłacalności lub być przedmiotem zbiorowego postępowania upadłościowego prowadzonego zgodnie z prawem krajowym. W tej ostatniej sytuacji niniejsze wytyczne stosuje się do każdej pomocy przyznanej w kontekście takiej procedury, która prowadzi do utrzymania przedsiębiorstwa na rynku. W każdym przypadku przedsiębiorstwo zagrożone kwalifikuje się do pomocy tylko wtedy, gdy ewidentnie nie może odzyskać płynności dzięki środkom własnym lub środkom uzyskanym od właścicieli/akcjonariuszy lub ze źródeł rynkowych”.

136 W niniejszej sprawie w celu uznania AFR za przedsiębiorstwo przeżywające trudności, Komisja oparła się zasadniczo na pkt 10 lit. a) wytycznych. Komisja zaznaczyła w tym względzie, że AFR wykazywała ujemny kapitał własny od 2001 r. oraz nie była w stanie w momencie przyznania pomocy powstrzymać tej tendencji i odbudować dodatniego kapitału własnego. Komisja oparła się na niekwestionowanych przez skarżących danych finansowych zawartych w motywie 15 zaskarżonej decyzji,

na podstawie których widać, że kapitał własny AFR jest ujemny na dzień 31 grudnia 2001 r. i wynosi 6,6 mln EUR, na dzień 31 grudnia 2002 r. wynosi 8,7 mln EUR, na dzień 31 grudnia 2003 r. – 23 mln EUR i na dzień 31 grudnia 2004 r. – 21,09 mln EUR.

¹³⁷ Dodatkowo w motywach 38 i 39 zaskarżonej decyzji Komisja oceniła, że AFR w momencie przyznania pomocy odpowiadał również definicji przedsiębiorstwa zagrożonego zawartej w pkt 11 wytycznych. Oparła się ona na ciągłym spadku obrotów oraz na utrzymującym się poziomie strat AFR. Niekwestionowane przez skarżących dane finansowe znajdujące się w motywie 15 zaskarżonej decyzji wskazują bowiem, że obrót AFR, który wynosił 70 mln EUR na dzień 31 grudnia 2001 r., 42 mln EUR na dzień 31 grudnia 2002 r. oraz 42,7 mln EUR na dzień 31 grudnia 2003 r., spadł do zaledwie 22,7 mln EUR na dzień 31 grudnia 2004 r. Dane te ukazują ponadto, że zysk netto spółki był ujemny i wynosił 10 500 000 EUR na dzień 31 grudnia 2001 r., 2 083 746 EUR na dzień 31 grudnia 2002 r., 14 270 634 EUR na dzień 31 grudnia 2003 r. oraz 11 589 620 EUR na dzień 31 grudnia 2004 r.

¹³⁸ W motywie 39 zaskarżonej decyzji Komisja wskazała również, że w styczniu 2004 r. AFR nie był w stanie zapłacić w terminie kwoty 4,3 mln EUR za zobowiązania z tytułu ubezpieczenia społecznego oraz za zobowiązania podatkowe, i że w konsekwencji był zmuszony wystąpić z wnioskiem o odroczenie terminu płatności oraz o opracowanie planu spłaty swoich należności.

¹³⁹ Ponadto w motywie 40 zaskarżonej decyzji Komisja uwzględniła elementy wymienione przez władze francuskie, a mianowicie kredyty udzielone AFR (zwiększenie limitu kredytu w rachunku bieżącym przyznane przez bank prywatny oraz zaliczki od swoich klientów) oraz to, iż AFR korzystał z różnych gwarancji udzielonych przez instytucję finansową. Komisja uznała jednak, że, po pierwsze, zważywszy na ujemny kapitał własny, AFR nie był w stanie uporać się ze swoimi trudnościami przy użyciu środków własnych, po drugie, że akcjonariusz AFR, pomimo wkładów wniesionych dla wsparcia spółki, nie był w stanie sam zagwarantować odzyskania płynności finan-

sowej jej spółki zależnej, oraz, po trzecie, że wyżej wymienione kredyty i gwarancje świadczą co najwyżej o zachowaniu zdolności uzyskania kredytów w ograniczonej wysokości i krótkoterminowych, nie pozwalając stwierdzić, że AFR mógł zaradzić przeżywanym trudnościom dzięki finansowaniu ze źródeł rynkowych.

¹⁴⁰ Wreszcie w motywach 42 i 43 zaskarżonej decyzji Komisja oddaliła argument, że wdrożone od początku 2004 r. w AFR środki naprawcze zaczęły przynosić pozytywne wyniki w miesiącach poprzedzających przyznanie zaliczek zwrotnych. Komisja uznała bowiem, że w porównaniu z informacjami wskazującymi na poważne trudności, takimi jak ujemny wynik oraz ujemny kapitał własny od 2001 r., wymienione wyniki są skromne i przypadkowe, dotyczą stosunkowo krótkiego okresu i nie mogą zostać uznane za poważne przesłanki poprawy sytuacji finansowej AFR.

¹⁴¹ Przede wszystkim należy stwierdzić, że Komisja słusznie uznała, iż istnieje domniemanie, że przedsiębiorstwo wykazujące ujemny kapitał własny oraz ujemne wyniki jest przedsiębiorstwem zagrożonym w świetle kryteriów określonych w pkt 11 wytycznych.

¹⁴² W odniesieniu do danych, które zdaniem skarżących powinny zostać uwzględnione przez Komisję, należy zaznaczyć, że władze francuskie poinformowały Komisję w pismach z dnia 27 kwietnia i 24 października 2006 r. o przyjęciu środków restrukturyzacyjnych dla AFR. W piśmie z dnia 24 października 2006 r. władze francuskie podkreśliły, że zmniejszenie obrotu w 2004 r. było związane z zamiarem wycofania się z rynku wagonów standardowych oraz że od 2005 r. obserwuje się tendencję sprzyjającą z obrotem 45 mln EUR i otrzymanymi zleceniami na kwotę ponad 70 mln EUR na koniec 2006 r.

- 143 Wysokość obrotu AFR na dzień 31 grudnia 2005 r. oraz kwota otrzymanych zleceń na koniec 2006 r. są jednak okolicznościami zaistniałymi po przyznaniu zaliczek zwrotnych, które to nastąpiło w dniu 4 lipca 2005 r. Tymczasem orzecznictwo jasno precyzuje w tym względzie, że kwestia, czy środek stanowi pomoc w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE, powinna być rozstrzygnięta w świetle sytuacji istniejącej w chwili, w której środek ten został przyjęty. Gdyby Komisja uwzględniała późniejsze dowody, w rezultacie stawałaby w korzystniejszej sytuacji państwa członkowskie, które uchylają spoczywającemu na nich obowiązkowi zgłoszenia na etapie projektu pomocy państwa, którą zamierzają przyznać (zob. ww. w pkt 12 wyrok w sprawie Biria, pkt 120 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 144 Dodatkowo poprawa sytuacji przedsiębiorstwa będącego beneficjentem w roku, w którym zostały przyznane sporne środki, nie może mieć wpływu na ocenę jego sytuacji w chwili ich przyznania, w szczególności dlatego, że nie można wykluczyć, iż istnienie tych środków mogło mieć wpływ na tę ewolucję (ww. w pkt 12 wyrok w sprawie Biria, pkt 148, 170).
- 145 Komisja nie popełniła więc oczywistego błędu w ocenie, nie uwzględniając wysokości obrotu AFR na dzień 31 grudnia 2005 r. ani ilości otrzymanych zleceń na koniec 2006 r.
- 146 Jeśli chodzi o przywołane przez skarżące pierwsze pozytywne wyniki środków naprawczych wprowadzonych w przedsiębiorstwie AFR od 2004 r., czyli wzrost obrotów AFR w pierwszym kwartale 2005 r., zmniejszenie strat oraz istnienie umów zawartych w okresie pomiędzy 4 marca 2004 r. a 30 czerwca 2005 r., należy stwierdzić, że w zaskarżonej decyzji oraz w swoich pismach Komisja słusznie wskazała, że żaden z tych elementów, biorąc pod uwagę ich skromny charakter oraz okoliczność, iż dotyczą stosunkowo krótkiego czasu, nie pozwala na obalenie domniemania, że w świetle kryteriów określonych w pkt 11 wytycznych AFR, wykazujące ujemny kapitał własny oraz odnotowujące znaczne straty od 2001 r., było przedsiębiorstwem zagrożonym w czasie przyznania spornych zaliczek. To samo dotyczy przywołanych przez region NPDC perspektyw rozwoju transportu kombinowanego, zważywszy na ich przypadkowy i niepewny charakter. Poziom strat i długów finansowych to kryteria, które

same w sobie mogą posłużyć do uznania, że przedsiębiorstwo przeżywa trudności [zob. podobnie w odniesieniu do wytycznych wspólnotowych dotyczących pomocy państwa na rzecz wspomagania i restrukturyzacji przedsiębiorstw przeżywających trudności z 1999 r. (Dz.U. 1999, C 288, s. 2), wyroki Sądu: z dnia 15 czerwca 2005 r. w sprawie T-349/03 Corsica Ferries France przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-2197, pkt 191; ww. w pkt 12 wyrok w sprawie Biria, pkt 135].

¹⁴⁷ W tych okolicznościach nie było potrzeby, by Komisja, która mogła wypowiedzieć się w sprawie uznania AFR za przedsiębiorstwo przeżywające trudności w oparciu o posiadane przez nią informacje, musiała zwracać się do Republiki Francuskiej o dostarczenie innych informacji (zob. podobnie ww. w pkt 45 wyrok Trybunału z dnia 22 marca 2001 r. w sprawie Francja przeciwko Komisji, pkt 28).

¹⁴⁸ Należy również oddalić argument regionu NPDC, że Komisja nie uwzględniła otrzymanej przez AFR w listopadzie 2005 r. dotacji w ramach EFRR. Przyznanie dotacji w ramach EFRR przez władze francuskie na mocy podziału obowiązków pomiędzy Komisją a państwami członkowskimi wynikającego z rozporządzenia Rady (WE) nr 1260/1999 z dnia 21 czerwca 1999 r. ustanawiającego przepisy ogólne w sprawie funduszy strukturalnych (Dz.U. L 161, s. 1) nie może bowiem wiązać Komisji co do uznania beneficjenta tej dotacji za przedsiębiorstwo przeżywające trudności w świetle przepisów prawa Unii mających zastosowanie do pomocy publicznej.

¹⁴⁹ W odniesieniu do argumentu CAD opartego na wytycznych w sprawie pomocy państwa dla przedsiębiorstw kolejowych stwierdzić należy, że owe wytyczne nie dotyczą niniejszej sprawy, ponieważ AFR nie spełnia definicji przedsiębiorstw kolejowych sformułowanej w art. 3 dyrektywy Rady 91/440/EWG z dnia 29 lipca 1991 r. w sprawie rozwoju kolei wspólnotowych (Dz.U. L 237, s. 25).

- 150 W odniesieniu do argumentu CAD opartego na francuskim orzecznictwie dotyczącym definicji przedsiębiorstwa przeżywającego trudności, przypomnieć należy, że zgodnie z orzecznictwem Trybunału porządek prawny Unii co do zasady nie zmierza do zdefiniowania swoich pojęć, inspirując się jednym lub kilkoma krajowymi porządkami prawnymi, chyba że wyraźnie tak stanowi (zob. wyrok Trybunału z dnia 22 maja 2003 r. w sprawie C-103/01 Komisja przeciwko Niemcom, Rec. s. I-5369, pkt 33 i przytoczone tam orzecznictwo). Tymczasem wytyczne nie zawierają żadnego odniesienia do krajowych porządków prawnych, z wyjątkiem definicji zbiorowej procedury upadłościowej, która w tym wypadku nie ma zastosowania. Nie ma zatem potrzeby odwoływania się do francuskiego orzecznictwa w celu oceny zgodności z prawem dokonanej przez Komisję w zaskarżonej decyzji kwalifikacji AFR jako przedsiębiorstwa przeżywającego trudności.
- 151 Poza tym przywołane przez CAD zakwalifikowanie regionu NPDC do obszaru celu 2 przez przepisy mające zastosowanie do funduszy strukturalnych w okresie programowania 2000–2006 nie jest elementem istotnym, który w okolicznościach tej sprawy powinien być uwzględniony przez Komisję dla oceny, czy AFR jest przedsiębiorstwem przeżywającym trudności. Według wytycznych to, że niewydolne przedsiębiorstwo ma siedzibę w regionie wspieranym, jest czynnikiem, który powinien być uwzględniony przez Komisję przy ocenie zgodności pomocy w celu restrukturyzacji. Nie znaczy to jednak, że okoliczność tę należy uwzględnić przy charakteryzowaniu danego przedsiębiorstwa jako przeżywającego trudności.
- 152 W odniesieniu do argumentu regionu NPDC dotyczącego naruszenia ogólnego rozporządzenia w sprawie wyłączeń blokowych, stwierdzić należy, że region NPDC nie wskazuje, który przepis tego rozporządzenia został naruszony przez Komisję przy przyjmowaniu zaskarżonej decyzji. Ten zarzut należy zatem oddalić.
- 153 Z całości powyższych wywodów wynika, iż Komisja nie popełniła oczywistego błędu w ocenie, uznając AFR za przedsiębiorstwo przeżywające trudności.

- 154 Należy zatem oddalić część drugą zarzutu czwartego skargi w sprawie T-267/08, dotyczącą błędnej kwalifikacji AFR jako przedsiębiorstwa, oraz zarzut trzeci skargi w sprawie T-279/08, dotyczący błędnej oceny pojęcia przedsiębiorstwa przeżywającego trudności.

7. W przedmiocie zarzutu piątego skargi w sprawie T-267/08, dotyczącego błędnej oceny rzekomej korzyści uzyskanej przez AFR z zaliczek zwrotnych

a) Argumenty stron

- 155 Region NPDC podnosi, że środek pomocy w rozumieniu art. 107 TFUE istnieje jedynie w przypadku, gdy w podobnych warunkach na rynku kredytowym beneficjent zaliczek nie może uzyskać stopy procentowej przyjętej przy zwrocie tych zaliczek. Tymczasem w niniejszej sprawie, nie przeprowadzając analizy rynku kredytów, Komisja pominęła informacje przedstawione przez władze francuskie, pozwalające na wykazanie, że w momencie przyznania spornych zaliczek AFR nadal cieszył się zaufaniem banków i swoich klientów w odniesieniu do „konkretnych produktów proponowanych przez specjalne instytucje finansowe”. Komisja nie wykazała zatem, że AFR nie mógłby otrzymać na rynku środków oprocentowanych według stopy procentowej identycznej lub podobnej do tej, jaka została przyznana przez region NPDC czy CAD. Nie zostało zatem wykazane, że sporne zaliczki stanowiły korzyść dla AFR.

- 156 Region NPDC podkreśla, że Komisja nie wykazała, pod jakim względem skarżące nie zachowały się w niniejszej sprawie jak inwestorzy prywatni. Sporne zaliczki zostały przyznane dla wsparcia planu naprawczego AFR, z uwzględnieniem jej perspektyw rozwoju oraz odzyskania płynności. AFR korzystał z kredytów i gwarancji, wskazujących na zaufanie jego partnerów handlowych, a Komisja nie wykazała, w jaki spo-

sób owe kredyty i gwarancje mogłyby uniemożliwić AFR skorzystanie z rynku w celu przewyciężenia napotkanych przez nią trudności.

157 Komisja podważa zasadność argumentów regionu NPDC.

b) Ocena Sądu

158 Aby ocenić, czy dany środek państwowy stanowi pomoc, należy ustalić, czy przedsiębiorstwo będące jego beneficjentem uzyskało korzyść gospodarczą, jakiej by nie osiągnęło w normalnych warunkach rynkowych (wyrok Trybunału z dnia 11 lipca 1996 r. w sprawie C-39/94 SEFI i in., Rec. s. I-3547, pkt 60; ww. w pkt 74 wyrok Sądu w sprawie Westdeutsche Landesbank Girozentrale i Land Nordrhein-Westfalen przeciwko Komisji, pkt 243; wyrok Sądu z dnia 3 marca 2010 r. w sprawie T-163/05 Bundesverband deutscher Banken przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-387, pkt 35).

159 W tym celu właściwe jest zastosowanie wskazanego w zaskarżonej decyzji kryterium opartego na możliwości uzyskania spornych kwot przez przedsiębiorstwo-beneficjenta na podobnych warunkach na rynku kapitałowym. W szczególności należy zadać sobie pytanie, czy inwestor prywatny przeprowadziłby sporną transakcję na takich samych warunkach (ww. w pkt 112 wyrok w sprawie Cityflyer Express przeciwko Komisji, pkt 51).

160 W niniejszej sprawie należy zauważyć, że w motywie 28 zaskarżonej decyzji Komisja oparła się na stwierdzeniu, że AFR, biorąc pod uwagę jego sytuację finansową, nie mógłby pozyskać środków finansowych na rynku kredytowym na tak korzystnych warunkach jak te uzyskane od skarżących, ponieważ sporne zaliczki zostały przyznane bez żadnego zabezpieczenia gwarantującego ich zwrot, podczas gdy zastosowana stopa procentowa odpowiadała stopie stosowanej do pożyczek, którym „towarzyszą normalne zabezpieczenia”. Tak więc z analizy praktyki rynków finansowych, wykona-

nej w 2004 r. przez biuro audytowe na zlecenie Komisji (zob. pkt 49, 53 powyżej), na podstawie której wydano komunikat z 2008 r. w sprawie stóp referencyjnych, wynika, że w sytuacji przedstawiającej ryzyko analogiczne do ryzyka badanego w niniejszym postępowaniu, czyli przedsiębiorstwa przeżywającego trudności oferującego niski poziom zabezpieczeń, stopa referencyjna podwyższana jest o 1000 punktów bazowych.

- 161 Dlatego też w motywach 29–32 zaskarżonej decyzji Komisja słusznie pominęła informacje przedstawione przez władze francuskie w celu wykazania, że w czasie udzielenia zaliczek AFR ciągle cieszył się zaufaniem banków i swoich klientów. Zwiększenie limitu kredytu w rachunku bieżącym przyznane przez bank prywatny jest bowiem kredytem krótkoterminowym, w przeciwieństwie do zaliczek zwrotnych, których okres spłaty wynosi trzy lata, nie jest więc objęte identyczną analizą ryzyka ze strony wierzycieli. Fakt, że dłużnik może uzyskać kredyt krótkoterminowy, nie pozwala na ocenę jego zdolności uzyskania pożyczki z dłuższym terminem spłaty, której zwrot będzie uzależniony od zdolności przetrwania dłużnika. Ponadto zaliczki ze strony klientów AFR były regwarantowane przez instytucję finansową, co oznacza, że ci klienci nie ponosili ryzyka związanego z sytuacją finansową AFR i, co za tym idzie, nie mieli powodu, aby uzależnić wypłatę przedmiotowych zaliczek od analizy solidności finansowej przedsiębiorstwa, analogicznej do tej, jakiej dokonałby wierzyciel zamierzający przyznać pożyczkę bez zabezpieczenia.
- 162 Tak więc z zaskarżonej decyzji wynika, że Komisja, tak jak powinna, przeprowadziła analizę w celu upewnienia się, że beneficjent pomocy nie mógł otrzymać pożyczki na podobnych warunkach na rynku kredytowym. Ponadto region NPDC nie przedstawił żadnej informacji wykazującej, że ta analiza jest dotknięta oczywistym błędem w ocenie.
- 163 Z powyższego wynika, że należy oddalić zarzut piąty skargi w sprawie T-267/08 jako bezzasadny.

8. *W przedmiocie zarzutu szóstego skargi w sprawie T-267/08, dotyczącego błędu w ocenie wysokości pomocy*

a) *W przedmiocie części pierwszej zarzutu szóstego skargi w sprawie T-267/08, dotyczącej braku ustalenia kwoty pomocy podlegającej odzyskaniu*

Argumenty stron

- ¹⁶⁴ Region NPDC utrzymuje, że w przypadku gdy Komisja podejmuje decyzję nakazującą odzyskanie pomocy, jest zobowiązana do określenia kwoty pomocy podlegającej odzyskaniu. W orzecznictwie przyjęto, że Komisja dokonuje przybliżonej oceny pomocy, z uwzględnieniem szczególnych trudności, jednak okoliczności te podlegają pełnej kontroli sądu Unii. Z uwagi na całkowity brak oceny tej kwoty w zaskarżonej decyzji w niniejszym postępowaniu Komisja uchybiła wszystkim swoim zobowiązaniom dotyczącym ustalenia wysokości pomocy.
- ¹⁶⁵ Jeżeli Komisja potrzebowała dodatkowych informacji o stopie procentowej obowiązującej w czasie przyznawania pomocy, powinna była zwrócić się o nie do władz francuskich lub skierować do Republiki Francuskiej stosowny nakaz w tej kwestii. Ponadto Komisja nie wspomniała o żadnej szczególnej trudności przy ustalaniu dokładnej wartości pomocy. Takie trudności nie istnieją, gdyż, z jednej strony, termin 5 lat nie jest nadmiernie długim terminem na ustalenie obowiązujących stóp procentowych w chwili przyznania pomocy w lipcu 2005 r., a z drugiej strony, zbadanie, czy stopa procentowa jest niższa od wartości rynkowej, nie stanowi dla Komisji trudności nie do pokonania.
- ¹⁶⁶ Komisja wnosi o oddalenie tej części zarzutu.

Ocena Sądu

- ¹⁶⁷ Przypomnieć należy, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, żaden przepis prawa wspólnotowego nie wymaga od Komisji, aby przy nakazywaniu uzyskania zwrotu pomocy uznanej za niezgodną ze wspólnym rynkiem określała dokładną kwotę podlegającą zwrotowi. W tym zakresie wystarczy, by decyzja Komisji zawierała wskazówki pozwalające adresatowi na ustalenie tej kwoty samodzielnie i bez nadmiernych trudności (wyroki Trybunału: z dnia 12 października 2000 r. w sprawie C-480/98 Hiszpania przeciwko Komisji, Rec. s. I-8717, pkt 25; z dnia 12 maja 2005 r. w sprawie C-415/03 Komisja przeciwko Grecji, Zb.Orz. s. I-3875, pkt 39; z dnia 14 lutego 2008 r. w sprawie C-419/06 Komisja przeciwko Grecji, niepublikowany w Zbiorze, pkt 44).
- ¹⁶⁸ W niniejszym postępowaniu, w motywie 58 zaskarżonej decyzji oceniono, że wysokość pomocy publicznej, jaką są zaliczki zwrotne, stanowi różnicę między odsetkami faktycznie należnymi z tytułu zaliczek zwrotnych a odsetkami, jakie byłyby należne przy zastosowaniu stopy referencyjnej obowiązującej w chwili przyznania pomocy, powiększonej o 800 punktów bazowych.
- ¹⁶⁹ Informacje te pozwalają Republice Francuskiej ustalić – samodzielnie i bez nadmiernych trudności – na podstawie archiwalnych danych dotyczących stóp referencyjnych, dostępnych na stronie internetowej Dyrekcji Generalnej ds. Konkurencji (DG) Komisji Europejskiej, kwotę pomocy uznanej za niezgodną ze wspólnym rynkiem.
- ¹⁷⁰ Wynika stąd, że należy oddalić część pierwszą analizowanego zarzutu jako bezzasadną.

b) W przedmiocie części drugiej zarzutu szóstego skargi w sprawie T-267/08, dotyczącej błędnej oceny premii z tytułu ryzyka

Argumenty stron

- 171 Region NPDC podnosi, że Komisja popełniła oczywisty błąd w ocenie w odniesieniu do swojej metody obliczania stopy procentowej, z której AFR mógł skorzystać na rynku kredytowym, wycenionej w decyzji pierwotnej według obowiązującej w czasie przyznania pomocy stopy referencyjnej, powiększonej o 800 punktów bazowych.
- 172 Region NPDC przyznaje, że komunikat z 1997 r. w sprawie metod określania stóp referencyjnych przewiduje, iż stopa referencyjna stanowi dolny punkt interwencji, który może zostać podniesiony w sytuacjach związanych ze szczególnym ryzykiem. Region NPDC uważa jednak, że Komisja nie przedstawiła żadnego dowodu uzasadniającego, że w niniejszej sprawie podwyższenie stopy referencyjnej, które zgodnie ze wspomnianym wyżej komunikatem może wynosić „do 400 punktów bazowych lub więcej”, stanowiło podwójną wysokość kwoty wskazanej w tym tekście.
- 173 Region NPDC kwestionuje dokonane przez Komisję w decyzji pierwotnej odesłanie do decyzji 2007/492/WE z dnia 24 stycznia 2007 r. dotyczącej środków pomocy państwa C 38/2005 (ex NN52/2004) wdrożonych przez Niemcy na rzecz grupy Biria (Dz.U. L 183, s. 27), w celu uzasadnienia rozpatrywanego powiększenia o 800 punktów bazowych. Omawiane sytuacje nie są bowiem podobne, wbrew temu, co twierdzi Komisja. W sprawie Biria przyznana pomoc polegała na wniesieniu cichego wkładu w wysokości ponad 2 mln EUR z okresem ważności do końca 2010 r., czyli na wniesieniu wkładu długoterminowego, podczas gdy w niniejszych sprawach chodzi o zaliczkę zwrotną w wysokości 2 mln EUR, w odniesieniu do której ryzyko jest dzielone między dwie odrębne jednostki, a w dodatku przyznaną na okres 3 lat, czyli

krótkoterminową, ponieważ komunikat z 1997 r. w sprawie metod określania stóp referencyjnych określa pożyczki średnio- i długoterminowe jako pożyczki na okres od 5 do 10 lat. Ponadto w sprawie Birea sytuacja zainteresowanego przedsiębiorstwa została uznana za niepewną, ponieważ w stosunku do niego zostało otwarte postępowanie upadłościowe, podczas gdy AFR, daleka od otwarcia takiego postępowania, przyjęła i wdrożyła plan naprawczy.

174 W każdym razie region NPDC uważa, że Komisja nie może oprzeć określenia stopy, jaką przedsiębiorstwo mogło uzyskać na rynku kredytowym, na samej tylko pojedynczej decyzji, której to elementy stanu faktycznego różnią się w dodatku od sytuacji AFR. Takie działanie naruszałoby przewidywalność i pewność prawa oraz uczyniłoby arbitralnym podejmowanie decyzji przez Komisję w tym zakresie. Wobec braku jasnych ram Komisja mogłaby nadużywać uprawnień dyskrejonalnych przyznanych jej w celu ustalania podwyższeń stopy referencyjnej, w szczególności poprzez stosowanie wystarczająco wysokiego podwyższenia, tak aby kwota pomocy nie mogła wejść w zakres stosowania reguł de minimis.

175 Według regionu NPDC sama Komisja uznała za nieodpowiednią swoją metodę obliczenia stóp referencyjnych i dyskontowych zawartą w komunikacie z 2008 r. w sprawie stóp referencyjnych, który uchylił i zastąpił komunikat z 1997 r. w sprawie metod określania stóp referencyjnych i dyskontowych.

176 Ponadto w odpowiedzi na pytanie pisemne Sądu region NPDC dodał, że kwestionuje nową metodę obliczenia określoną w zaskarżonej decyzji ze względu na to, że Komisja nie wyjaśniła, czy za podstawę obliczenia przyjęła jednoroczną stawkę Euribor, trzymiesięczną stopę procentową na rynku pieniężnym czy zupełnie inną stawkę.

177 Komisja podważa zasadność argumentów regionu NPDC.

Ocena Sądu

178 Należy wskazać, że z wyjątkiem argumentu przedstawionego w pkt 176 powyżej, argumentacja regionu NPDC przedstawiona w ramach części drugiej niniejszego zarzutu dotyczy metody obliczeniowej przedstawionej przez Komisję w decyzji pierwotnej, a nie metody zawartej w zaskarżonej decyzji. Region NPDC nie przeredagował bowiem tego zarzutu przy dostosowywaniu swoich żądań i zarzutów po cofnięciu decyzji pierwotnej i przyjęciu zaskarżonej decyzji.

179 Tymczasem zastosowana przez Komisję w zaskarżonej decyzji metoda obliczania podwyżki z tytułu ryzyka różni się od metody wykorzystanej w decyzji pierwotnej. Jak zostało stwierdzone w pkt 49–55 powyżej, w odróżnieniu od metody z decyzji pierwotnej metoda ta opiera się w szczególności na analizie praktyki rynków finansowych w odniesieniu do podwyżek z tytułu ryzyka stosowanych w przypadku kumulacji ryzyka związanego z wypłacalnością przedsiębiorstwa oraz oferowanymi zabezpieczeniami.

180 W odpowiedzi na pytanie pisemne Sądu region NPDC wskazał, że podtrzymuje część drugą niniejszego zarzutu, „ponieważ Komisja nadal nie uzasadnia definitywnie zasadności metody obliczeniowej, którą stosuje przy ocenie poszczególnych elementów pomocy”.

181 Należy stwierdzić, że region NPDC myli w tej argumentacji kwestie uzasadnienia formalnego i oceny merytorycznej. Zgodnie z orzecznictwem przytoczonym w pkt 45 powyżej obowiązek uzasadnienia stanowi istotny wymóg formalny, który należy od-

różnić od kwestii zasadności uzasadnienia, odnoszącej się do materialnej legalności spornego aktu. Należy jednak wskazać, że w ramach analizy zarzutu pierwszego skargi w sprawie T-267/08 oraz zarzutu drugiego skargi w sprawie T-279/08 stwierdzono, że uzasadnienie jest wystarczające.

182 Jeśli chodzi o argument regionu NPDC przedstawiony w pkt 176 powyżej, zgodnie z którym w zaskarżonej decyzji nie została wskazana podstawa obliczenia, należy stwierdzić, że przyjęta podstawa obliczenia, a mianowicie mająca zastosowanie stopa referencyjna, została jasno i wyraźnie wskazana w opublikowanych w Dzienniku Urzędowym komunikatach z 1997 r. oraz z 2008 r. w sprawie stóp referencyjnych, do których odsyła zaskarżona decyzja. Komunikat z 1997 r. w sprawie stóp referencyjnych, mający zastosowanie w dniu przyznania zaliczek aż do dnia 1 lipca 2008 r., wyjaśnia, że stopa odniesienia powinna być równa średniej stóp wskaźnikowych odnotowanych w miesiącach: wrześniu, październiku i listopadzie, że jest dostosowywana ponownie w trakcie roku, jeżeli różni się ona o więcej niż 15% od średniej stóp wskaźnikowych w ostatnich trzech miesiącach, ponieważ sama stopa wskaźnikowa dla Francji została określona jako pięcioletnia międzybankowa stopa transakcji swap, powiększona o premię wynoszącą 0,75 punkta (75 punktów bazowych). Komunikat z 2008 r. w sprawie stóp referencyjnych, mający zastosowanie od dnia 1 lipca 2008 r., wyjaśnia, że stopa bazowa opiera się o jednoroczną stopę IBOR oraz dokładnie określa warunki jej aktualizacji. Ponadto, jak to zostało przypomniane w pkt 169 powyżej, archiwalne dane dotyczące stóp referencyjnych, dostępne na stronie internetowej Dyrekcji Generalnej ds. Konkurencji (DG) Komisji Europejskiej, pozwalają na sprawne określenie, jaka stopa referencyjna ma zastosowanie w niniejszym postępowaniu. Niniejszy zarzut musi zostać zatem oddalony jako bezpodstawny.

183 Należy zatem oddalić część drugą analizowanego zarzutu.

184 W związku z tym należy oddalić w całości zarzut szósty skargi w sprawie T-267/08, dotyczący braku ustalenia kwoty pomocy podlegającej odzyskaniu.

9. W przedmiocie zarzutu siódmego skargi w sprawie T-267/08, dotyczącego naruszenia prawa do obrony w ramach postępowania spornego oraz nadużycia władzy

a) Argumenty stron

¹⁸⁵ Region NPDC podnosi, że Komisja wykorzystwała przyjęcie zaskarżonej decyzji do poparcia swojej analizy, potajemnego wprowadzenia dodatkowych elementów oraz udzielenia w ten sposób odpowiedzi na pisma regionu NPDC przedstawione w ramach postępowania spornego. Dopisując nowe informacje dotyczące planowanych przez AFR środków naprawczych oraz metody obliczenia kwoty pomocy w zaskarżonej decyzji, Komisja miała na celu pozbawienie skuteczności skargi wniesionej przez region NPDC, co stanowi naruszenie prawa do obrony oraz nadużycie władzy.

¹⁸⁶ Komisja wnosi o oddalenie niniejszego zarzutu.

b) Ocena Sądu

¹⁸⁷ Zdaniem regionu NPDC, dopisując nowe informacje w zaskarżonej decyzji w celu udzielenia odpowiedzi na pisma regionu NPDC, Komisja miała na celu pozbawienie skuteczności jego skargi, co stanowi naruszenie prawa do obrony w ramach postępowania sądowego oraz nadużycie władzy.

- 188 W pierwszej kolejności należy zbadać zgodność z prawem dokonanego przez Komisję cofnięcia decyzji.
- 189 W tym względzie warto przypomnieć orzecznictwo w dziedzinie cofania aktów administracyjnych przyznających prawa podmiotowe lub podobne korzyści adresatowi aktu. Trybunał przyznał instytucjom Unii prawo cofnięcia decyzji przyznającej korzyść adresatowi z powodu jej niezgodności z prawem, z zastrzeżeniem ochrony uzasadnionych oczekiwań i zasady pewności prawa (zob. wyrok Trybunału z dnia 24 stycznia 2002 r. w sprawie C-500/99 P Conserve Italia przeciwko Komisji, Rec. s. I-867, pkt 90 i przytoczone tam orzecznictwo) oraz pod warunkiem że cofnięcie to nastąpi w rozsądnym terminie (wyrok Sądu z dnia 12 września 2007 r. w sprawie T-25/04 González y Díez przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-3121, pkt 97).
- 190 Takie prawo cofnięcia decyzji niezgodnej z prawem, takiej jak zaskarżona decyzja, należy a fortiori przyznać instytucjom Unii w odniesieniu do dotkniętego bezprawnością aktu, który – tak jak zaskarżona decyzja – nie jest aktem prawotwórczym. W takim przypadku bowiem rozważania dotyczące ochrony uzasadnionych oczekiwań i praw nabytych adresata decyzji nie sprzeciwiają się cofnięciu (zob. podobnie wyrok Sądu z dnia 10 lipca 1997 r. w sprawie T-227/95 AssiDomän Kraft Products i in. przeciwko Komisji, Rec. s. II-1185, pkt 41). Ponadto należy podnieść, że w motywach 8–12 zaskarżonej decyzji Komisja uzasadniła wspomniane wyżej cofnięcie w sposób wystarczający pod względem prawnym.
- 191 Komisja miała zatem prawo cofnięcia decyzji pierwotnej.
- 192 Jeśli chodzi o dopisanie nowych informacji w zaskarżonej decyzji, w odniesieniu do informacji dotyczących środków naprawczych przyjętych przez AFR stwierdzić należy, że Komisja zmierzała w ten sposób do udzielenia bardziej szczegółowej niż w decyzji pierwotnej odpowiedzi na argumenty przedstawione przez skarżących w ramach zażaleń wniesionych w postępowaniu administracyjnym. To uwzględnienie

nie argumentów przedstawionych przez same skarżące nie stanowi naruszenia prawa do obrony w ramach postępowania administracyjnego.

- 193 Jeśli chodzi o nowe uzasadnienie dotyczące metody obliczenia premii z tytułu ryzyka, należy stwierdzić, że metoda ta z pewnością nie była przedmiotem kontradiktoryjnej debaty w trakcie postępowania administracyjnego dotyczącego decyzji pierwotnej. Była natomiast przedmiotem debaty kontradiktoryjnej przed Sądem, ponieważ skarżące zostały wezwane do przedstawienia uwag dotyczących spornej decyzji. Debata ta zresztą umożliwiła CAD, jednemu z dwóch skarżących, podniesienie zarzutu dotyczącego zgodności nowego uzasadnienia z prawem, który został zbadany w pkt 49–55 powyżej. A zatem zasada kontradykcyjności w postępowaniu przed Sądem została zachowana.
- 194 Z powyższego wynika, że argument dotyczący naruszenia prawa do obrony w trakcie postępowania sądowego należy oddalić jako bezzasadny.
- 195 Region NPDC podnosi również, że wprowadzenie nowych informacji w zaskarżonej decyzji miało na celu pozbawienie skuteczności jego skargi oraz stanowi nadużycie władzy.
- 196 Według orzecznictwa pojęcie nadużycia władzy odnosi się do sytuacji, w której organ administracyjny użył swoich uprawnień w celu odmiennym niż ten, w którym uprawnienia te zostały mu przyznane (wyroki Trybunału: z dnia 13 listopada 1990 r. w sprawie C-331/88 Fedesa i in., Rec. s. I-4023, pkt 24; z dnia 10 maja 2005 r. w sprawie C-400/99 Włochy przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-3657, pkt 38). Decyzja jest wadliwa z powodu nadużycia władzy tylko wtedy, gdy obiektywne, właściwe dla danej sprawy i zgodne przesłanki pozwalają stwierdzić, że została ona przyjęta w takim odmiennym celu (zob. wyrok Sądu z dnia 9 września 2010 r. w sprawie T-387/08

Evropaïki Dynamiki przeciwko Komisji, niepublikowany w Zbiorze, pkt 159 i przytoczone tam orzecznictwo).

197 W niniejszym postępowaniu region NPDC nie przedstawił żadnych dowodów, które mogłyby świadczyć o tym, że Komisja skorzystała ze swojego prawa do cofnięcia oraz przyjęcia nowej decyzji w innym celu, niż tylko w celu usunięcia niezgodności z prawem, którą była dotknięta decyzja pierwotna, oraz w celu rozstrzygnięcia w kwestii pomocy państwa i jej zgodności ze wspólnym rynkiem.

198 Wobec tego argument dotyczący naruszenia władzy należy oddalić.

199 Z powyższego wynika, że badany zarzut należy oddalić w całości.

200 Z ogółu powyższych uwag wynika, że rozpatrywane skargi należy odrzucić jako bezzasadne.

W przedmiocie kosztów

201 Zgodnie z art. 87 § 2 regulaminu kosztami zostaje obciążona, na żądanie strony przeciwnej, strona przegrywająca sprawę. Jednak zgodnie z art. 87 § 3 akapit pierwszy regulaminu ze szczególnych względów Sąd może postanowić, że koszty zostaną rozdzielone albo że każda ze stron pokryje własne koszty.

- 202 Wskazać należy, że w niniejszym postępowaniu Komisja nie wniosowała o obciążenie skarżących kosztami.
- 203 Należy stwierdzić ponadto, że Komisja przyznała, iż decyzja pierwotna, której początkowo dotyczyły niniejsze skargi, była niezgodna z prawem jako niewystarczająco uzasadniona i że z tego powodu ją cofnęła.
- 204 W tych okolicznościach należy postanowić, że Komisja zostanie obciążona całym kosztami postępowania, z wyjątkiem kosztów poniesionych przez skarżących po doręczeniu decyzji uchylającej decyzję pierwotną, które to zostaną pokryte przez skarżących.

Z powyższych względów

SĄD (ósma izba)

orzeka, co następuje:

- 1) **Umarza się postępowanie w przedmiocie żądań stwierdzenia nieważności decyzji Komisji C (2008) 1 089 wersja ostateczna z dnia 2 kwietnia 2008 r. w sprawie pomocy państwa C 38/2007 (ex NN 45/2007) przyznanej przez Francję na rzecz Arbel Fauvet Rail SA.**
- 2) **Skargi zostają oddalone.**

- 3) **Komisja Europejska pokrywa koszty postępowania, z wyjątkiem kosztów poniesionych przez region Nord-Pas-de-Calais oraz communauté d'agglomération du Douaisis po przekazaniu im decyzji Komisji C (2010) 4112 wersja ostateczna z dnia 23 czerwca 2010 r. w sprawie pomocy państwa C 38/2007 (ex NN 45/2007) przyznanej przez Francję na rzecz Arbel Fauvet Rail, która to decyzja uchylila decyzję C (2008) 1 089 wersja ostateczna.**

Truchot

Martins Ribeiro

Kanninen

Wyrok ogłoszono na posiedzeniu jawnym w Luksemburgu w dniu 12 maja 2011 r.

Podpisy

Spis treści

Okoliczności faktyczne leżące u podstaw sporów	II - 2007
Przebieg postępowania i nowe okoliczności zaistniałe w jego toku	II - 2009
Żądania stron	II - 2011
Co do prawa	II - 2012
A — W przedmiocie konsekwencji proceduralnych cofnięcia decyzji pierwotnej i zastąpienia jej zaskarżoną decyzją	II - 2012
B — W przedmiocie żądania stwierdzenia nieważności zaskarżonej decyzji	II - 2013
1. W przedmiocie dopuszczalności zarzutu piątego skargi w sprawie T-279/08	II - 2014
a) Argumenty stron	II - 2014
b) Ocena Sądu	II - 2015
2. W przedmiocie zarzutu pierwszego skargi w sprawie T-267/08 oraz zarzutu drugiego skargi w sprawie T-279/08, dotyczących naruszenia obowiązku uzasadnienia	II - 2017
a) Argumenty stron	II - 2017
b) Ocena Sądu	II - 2018
W przedmiocie zarzutu pierwszego skargi w sprawie T-267/08	II - 2020
W przedmiocie zarzutu drugiego skargi w sprawie T-279/08	II - 2020
	II - 2069

- W przedmiocie części pierwszej, dotyczącej niewystarczającego uzasadnienia w zakresie metody obliczania wysokości pomocy ... II - 2021
 - W przedmiocie części drugiej, dotyczącej braku uzasadnienia wynikającego z „ogólnego i łącznego” badania zaliczek przyznaných na rzecz AFR II - 2024
3. W przedmiocie zarzutu drugiego skargi w sprawie T-267/08, dotyczącego naruszenia prawa do obrony oraz zasad kontryktoryjności, równości, dobrej administracji, poszanowania tożsamości konstytucyjnej państw członkowskich oraz ochrony uzasadnionych oczekiwań, oraz w przedmiocie zarzutu pierwszego skargi w sprawie T-279/08, dotyczącego naruszenia prawa do obrony oraz zasady kontryktoryjności II - 2026
 - a) Argumenty stron II - 2026
 - b) Ocena Sądu II - 2028
 4. W przedmiocie zarzutu trzeciego skargi w sprawie T-267/08, dotyczącego oczywistego błędu w ocenie w zakresie braku uwzględnienia specyfiki prawnej instytucji udzielającej pomocy II - 2036
 - a) Argumenty stron II - 2036
 - b) Ocena Sądu II - 2037
 5. W przedmiocie części pierwszej zarzutu czwartego skargi w sprawie T-267/08, dotyczącej błędu w ocenie pochodzenia środków oraz zarzutu czwartego skargi w sprawie T-279/08, dotyczącego błędu w ocenie pojęcia zasobów państwowych II - 2038
 - a) Argumenty stron II - 2038
 - b) Ocena Sądu II - 2039
 6. W przedmiocie części drugiej zarzutu czwartego skargi w sprawie T-267/08, dotyczącej błędnego uznania AFR za przedsiębiorstwo przeżywające trudności, oraz w przedmiocie trzeciego zarzutu skargi w sprawie T-279/08, dotyczącego błędu w ocenie pojęcia przedsiębiorstwa przeżywającego trudności II - 2042
 - a) Argumenty stron II - 2042

b) Ocena Sądu	II - 2046
7. W przedmiocie zarzutu piątego skargi w sprawie T-267/08, dotyczącego błędnej oceny rzekomej korzyści uzyskanej przez AFR z zaliczek zwrotnych	II - 2054
a) Argumenty stron	II - 2054
b) Ocena Sądu	II - 2055
8. W przedmiocie zarzutu szóstego skargi w sprawie T-267/08, dotyczącego błędu w ocenie wysokości pomocy	II - 2057
a) W przedmiocie części pierwszej zarzutu szóstego skargi w sprawie T-267/08, dotyczącej braku ustalenia kwoty pomocy podlegającej odzyskaniu	II - 2057
Argumenty stron	II - 2057
Ocena Sądu	II - 2058
b) W przedmiocie części drugiej zarzutu szóstego skargi w sprawie T-267/08, dotyczącej błędnej oceny premii z tytułu ryzyka	II - 2059
Argumenty stron	II - 2059
Ocena Sądu	II - 2061
9. W przedmiocie zarzutu siódmego skargi w sprawie T-267/08, dotyczącego naruszenia prawa do obrony w ramach postępowania spornego oraz nadużycia władzy	II - 2063
a) Argumenty stron	II - 2063
b) Ocena Sądu	II - 2063
W przedmiocie kosztów	II - 2066